NU TOTDEAUNA CEEA CE-I MAI RĂU E ȘI ADEVĂRAT

COMEDIE ÎN TREI ACTE

PERSONAJELE

DON CARLOS, *tînăr cavaler*
DON JUAN ROCA, *tînăr cavaler*
DON DIEGO DE CENTELLAS, *tînăr cavaler*
DON PEDRO DE LARA, *bătrîn*
FABIO, *valet*
GINÉS, *valet*
DOÑA LEONOR
DOÑA BEATRIZ
INÉS, *slujnică*
Figuranți

Acțiunea se petrece la Valencia

ACTUL ÎNTÎI

' SCENA I

O cameră de han.

Intră don Carlos *și* Fabio, îmbrăcați de drum.

DON CARLOS : I-ai dat biletul ?
FABIO : Da, stăpîne, și cu multă bucurie mi-a spus că va veni îndată la hanul ăsta.
DON CARLOS : Și Leonor oare s-o fi sculat ?
FABIO : N-a deschis încă odaia.
DON CARLOS : Atunci bate la ușă, căci vreau s-o înștiințez că-mi iau îndrăzneala să-i port de grijă cît om sta aici, și să-i păzesc onoarea, nu atît pentru ce-i datorez ei, cît pentru ce-mi datorez mie însumi ; bate deci la ușă, că e vremea să se deștepte.

SCENA A II-A

Intră doña Leonor.

DOÑA LEONOR : Așa ar fi, dragul meu Carlos, dacă eu aș dormi ; dar cine suferă și plînge vitregia unei soarte atît de crude și neîndu-

rătoare, care nu-l părăsește nici măcar o clipă, acela nu-și află niciodată odihnă. Ce voiai să-mi spui ?

DON CARLOS : Voiam să te înștiințez că, în pofida celor întîmplate, voi încerca să te apăr, fiindu-mi totuși cu neputință să te iubesc ca mai înainte. Află deci....

DOÑA LEONOR : Destul. Nu e nevoie să continui. Drept ori nedrept de-ar fi ceea ce vei spune, ajunge să știu că e dorința ta, ca eu să mă supun. Căci, deși în durerea ta văd că ții să respecți legile onoarei mai mult decît pe acelea ale dragostei, eu nu mai am altă alegere, altă voință, altă plăcere decît ale tale ; așa stînd lucrurile, la ce ar mai folosi atîtea explicații ?

DON CARLOS : Oh, ce bine ți s-ar potrivi, frumoasă Leonor, această supunere, dacă ar veni din iubire și nu din nevoie.

DOÑA LEONOR : Cine s-a lăsat amăgit de aparențele unei trădări, tîrziu sau niciodată nu va uita dezamăgirea chiar de-și va da seama că s-a înșelat, cu atît mai mult cu cît el nu face nimic din parte-i pentru a se convinge dacă a fost într-adevăr înșelat sau numai i se pare.

DON CARLOS : Nu încerca să te dezvinovățești, Leonor, că nu vei izbuti.

DOÑA LEONOR : Un singur lucru te rog să faci pentru mine. Va fi ultimul pe care ți-l voi cere în numele iubirii mele.

DON CARLOS : Îți voi împlini rugămintea, fii fără grijă. Spune-mi numai ce dorești.

DOÑA LEONOR : Ascultă-mă, și nu cumva să mă crezi după ce mă vei fi ascultat.

DON CARLOS : Cu această condiție, te voi asculta. Vorbește, dar, și spune-mi ce vrei de la mine.
DOÑA LEONOR : Numai atenția ta.
DON CARLOS : Hei, Fabio !
FABIO : Aici sînt, stăpîne...
DON CARLOS : Dacă vine cumva tînărul pe care l-ai chemat, intră tu întîi, ca să se poată ascunde Leonor.

(Fabio iese.)

Acum poți vorbi în liniște.
DOÑA LEONOR : Precum știi, dragul meu Carlos... Vai, rău încep, că avînd de rostit adevăruri, uite că am și spus o minciună. Știu că nu-ți place să-ți spun dragul meu. A fost o scăpare din vedere. Vai, Doamne ! Ce mare trebuie să-mi fie iubirea, căci fiecare cuvînt pe care-l scot din gură, pînă și cele mai neînsemnate seamănă cu o declarație de dragoste. Cunoști, doar repet, ilustra mea spiță, după considerația pe care ai văzut că o arată toată lumea părinților și neamurilor mele. Și tu știi bine, Carlos, că nici eu nu sînt nevrednică de ea, măcar că nenorocirile mele voiesc să mă năpăstuiască. Oh ! ce lașă sînt în această privință, știind că împotriva mea se află însuși adevărul îndoielnic. Cine m-ar vedea umblînd astfel pe drumuri spre altă țară, în puterea unui bărbat tînăr și de el cu atîta răceală tratată, încît îmi tăgăduiește pînă și respectul pe care-l datorez ilustrului său neam, spunînd că nu-l datorez eu, ci numai el însuși și-l datorează, cum ar putea crede că pătimesc atîtea nenorociri fără nici o vină,

cînd cel pe care-l iubesc e cel dintîi pe care-l ofensez ? Dar ce importanţă mai are faptul că se unesc împotrivă-mi steaua mea, soarta și timpul, făcînd ca toate aparenţele să mă învinuiască, dacă atunci cînd adevărul va ieși la lumină au să se găsească toate de partea mea, aevea soarelui căruia eclipsa îi întunecă strălucirea și-i tulbură razele, și totuși el nu încetează, din pricina asta, a ieși învingător în lupta cu negurile care făcuseră să fie crezut mort. La fel și eu, în ciuda oricîtor neguri îmi întunecă reputaţia, gîndesc să ies în cele din urmă biruitoare ; dar pînă să se întîmple acest lucru, acum, împotriva vitregiilor soartei, am să reiau firul povestirii. În capitală, orașul unde m-am născut (oh, de ce n-a dat cerul să-mi fie la naștere și leagăn și mormînt !), tu, Carlos, m-ai văzut într-o după-amiază ducîndu-mă la biserica Sfîntul Isidro cu niște prietene. Ca prieten sau ca rudă, te-ai apropiat să le vorbești și, îngăduind-o împrejurarea, atras de frumuseţea mea, dacă aș fi sigură că o am, galant și priceput cum ești, unind amîndouă aceste calităţi, ţi-ai făcut din curtenie pavăza îndrăznelii. De atunci ţi-ai găsit mereu drum pe strada mea, ai început să suspini sub ferestrele mele și astfel, zi de zi și ceas de ceas, aproape că nu te mai clinteai din faţa casei și devenisesi umbra mea. Ai cerut ajutor slujnicelor și prietenelor — mijlocitoarele obișnuite ale iubirii — mulţumită cărora ai obţinut favoarea să-ţi aud dragostea, dacă nu s-o și împărtășesc. Amin-

teşte-ţi cîte zile de galanterii şi aşteptări au trebuit să treacă pînă să-ţi citesc o scrisoare. Tu ştii prea bine. Dar, lăsînd la o parte lucrurile mărunte, să trec acum la altceva mai important. Fiind informată că intenţiile tale atît de oneste sînt îndreptate, dragul meu Carlos, doar spre căsătorie, m-am arătat binevoitoare purtîndu-mă cu mai puţină cruzime decît ar fi trebuit ; dar şi fără această amăgire din partea ta sînt dezvinovăţită îndeajuns pentru încrederea ce am avut în tine datorită neamului tău ilustru, respectului ce-mi arătai, purtării tale curtenitoare şi voiciunii spiritului tău. Odată începute conversaţiile noastre în tăcerea nopţii, pentru că numai în ea avea încredere iubirea aceasta, ne vorbeam de la fereastra camerei mele, dar văzînd că şoaptele noastre dădeau prilej de bîrfeală proştilor care-şi uită de grijile lor spre a se ocupa de ale altora, am căutat să fac în aşa fel încît să poţi intra în odaia unui slujitor, unde eu îţi puteam vorbi fără teamă de această josnică curiozitate — ce atît rău a făcut pe lume — şi primejdiile din afară înlocuite cu cele dinăuntru, într-o noapte cînd ai venit mai tîrziu ca alte dăţi (nu vreau să mă amărăsc acum, că nu e prilejul potrivit, gîndindu-mă dacă nu cumva altă distracţie mai plăcută te oprise ; la urma urmei eu eram împăcată şi cu această întîrziere, şi poate e mai bine că n-ai venit mai curînd), ai intrat în casă şi, cînd eu, cu inima îndurerată şi zdruncinată credinţă, te aşteptam cu acele dulci îndoieli care, făcîndu-şi loc printre clipe de spaimă şi încredere, fac şi mai mare dra-

gostea pentru că o descoperă mai puţin. Abia am putut să-ţi vorbesc, cînd, simţind zgomot în odaia mea, m-am întors să văd cine era. Tu, gîndind că era o supărare studiată din partea mea, pentru a-ţi pedepsi întîrzierea, m-ai urmărit, şi atunci (vai, ceruri!) am văzut (nu mi-aş mai aduce aminte!) că (vai, cu cîtă durere o spun!) un bărbat (mă înăbuş) mascat (ce nenorocită sînt!) se îndreaptă spre mine...

SCENA A III-A

Intră Fabio. *Cei dinainte.*

FABIO: Cavalerul pe care ai trimis să-l cheme aşteaptă aici afară.

DON CARLOS: Ascunde-te, că nu vreau să te vadă, şi ieşi ceva mai tîrziu.

DOÑA LEONOR *(aparte)*: Văd că mă urmăreşte pas cu pas nenorocul; nici pentru această mică mîngîiere de a-i vorbi n-am avut timp de ajuns.

DON CARLOS: Azi vei vedea ce zadarnic e să cauţi să te dezvinovăţeşti.

FABIO: Ascundeţi-vă repede, că intră.

DON CARLOS *(către Fabio, apoi către Lenor)*: Tu ieşi afară. Şi tu ascunde-te şi ascultă ce vorbim.

DOÑA LEONOR: Ce puţin datorez stelei mele!

DON CARLOS: Şi mai puţin datorez eu alei mele, căci ceea ce mi-a dăruit am înapoiat.

(Leonor se ascunde şi Fabio iese.)

SCENA A IV-A

Intră don Juan.

DON JUAN : *Don* Carlos, vere !

DON CARLOS : Vino să te îmbrățișez, *don* Juan.

DON JUAN : Deși aș fi îndreptățit să n-o fac, prețuiesc mai mult plăcerea de a te vedea decît de a mă plînge de purtarea ta. Tu în Valencia, *don* Carlos, și n-ai venit să ceri ospitalitate în casa mea ! Ce înseamnă asta ? De ce aduci această insultă prieteniei și rudeniei ?

DON CARLOS : Ai dreptate să te plîngi, *don* Juan, dar cînd vei afla scuza mea nu te vei mai plînge. Ce mai faci ?

DON JUAN : Mulțumesc, bine, și sînt gata să-ți fiu de folos în orice împrejurare.

DON CARLOS : Și sora ta și vara mea ?

DON JUAN : Sănătoasă. Dar, pentru Dumnezeu, să lăsăm complimentele, căci nu sînt făcute pentru oameni ca noi. Spune mai bine cu ce treburi ai venit. Ce mai e nou prin capitală ?

DON CARLOS : Ce să fie ? Nenorociri de-ale mele, de care în zadar fug pentru că oriunde mă duc, acolo vin și ele și mă găsesc, *don* Juan.

DON JUAN : Cu cele ce-mi spui mi-ai sporit și mai mult dorința de-a afla ce pricină te aduce așa, într-un suflet, în orașul nostru.

DON CARLOS : Ce pot să-ți spun, *don* Juan ? Am văzut o frumusețe ca o zînă și cum am văzut-o, m-am și îndrăgostit de ea, încît mi se pare că am iubit-o dinainte de a o vedea. Biruit, m-am arătat galant ; statornic, i-am suferit nazurile ; curtenitor, i-am meritat fa-

vorurile ; gelos, mi-am plîns chinurile ; acestea sînt cele patru vîrste ale oricărei iubiri ; se naște în dispreț, crește în puterea dorinței, trăiește în casa favorurilor și moare în a geloziei. Intram noaptea să-i vorbesc în odaia unui slujitor ; în timpul unei astfel de vizite, auzirăm pași înăuntru, ea se întoarse, și eu la fel, bănuind sau temîndu-mă să nu fie tată-său, cînd văzurăm un bărbat mascat care venea din odaia ei, tiptil, tiptil, abia i se auzeau pașii. Cine e ? zise ea. El răspunse : „Cine a vrut să vadă ceea ce vede". Eu n-am zis nimic ; căci la vederea iubitei mele stînd de vorbă cu bărbatul acela și cuprins de gelozie am lăsat să vorbească limba oțelului. Am scos spada și, repezindu-ne amîndoi în luptă, hotărîți să murim, vru cerul, nu știu dacă să zic milos sau crud, să cadă el rănit la pămînt, spre a ne face egali în sorți ; fiindcă ne văzurăm în același timp, el mort din pricina rănii primite, iar eu mort din pricina ofensei ce-mi fusese adusă. Vei crede că asta este singura mea nenorocire și că întîmplarea aici se oprește. Că eu, știind ce mă așteaptă, am venit la Valencia, fugind de rigorile justiției. Da de unde, *don* Juan ; nu e numai atît ; acum începe partea cea mai stranie, cea mai uimitoare, cea mai neobișnuită poveste de iubire din cîte s-au văzut vreodată. La zgomotul săbiilor, văzînd-o pe fată leșinată, slujitorii începură să strige, și la auzul lor se deșteptă tatăl. Privește-mă acum pe mine, aprins de gelozie, avînd împotriva mea familia unui nobil bătrîn, iubita leșinată și rivalul mort. În situația asta mă găseam, cînd ea, venindu-și în

simţiri, îmi ceru să-i apăr viaţa. Ah, ceruri ! ce bine se pricepe o femeie care, avînd să săvîrşească o greşeală, îşi pune încrederea într-un om de viţă nobilă ! Dovadă eu, care, trădat şi ofensat, mă hotărîi să-i pun mai întîi ei viaţa la adăpst şi, fără să mă mai gîndesc la răzbunare, i-am zis : „Urmează-mă repede“, şi, făcînd zid din pieptu-mi, ieşii cu ea în stradă, unde aripile fricii ne ocrotiră atît de grabnic, că într-o clipită găsirăm găzduire sigură în casa unui ambasador. Trimisei după un slujitor care, informat în taină de cele întîmplate, se întoarse spunîndu-mi că bărbatul era un cavaler străin venit în capitală cu un proces ; i-am auzit numele, dar acum nu mi-l mai amintesc ; rana de la cap îl lăsase în nesimţire, însă deşi cu puţine speranţe de viaţă, nu murise, şi fusese arestat şi dus în altă casă de un comisar de poliţie, care, aflînd că eu îl rănisem, se pregătea să-mi sechestreze averea. Mai adăugă, pe urmă, că tatăl, ca bărbat înţelept şi prevăzător, nu făcuse nici o plîngere şi nici alte formalităţi, ci lăsase răzbunarea pe seama destoiniciei lui. Eu, văzîndu-mă în prada durerii şi dator s-o apăr pe aceea care o pricinuise, hotărăsc să plec din Madrid, undeva unde să pot trăi cel puţin fără teamă de justiţie, de tatăl ei şi de neamuri. Astfel, plin de griji şi de îndatoriri, aducîndu-mi aminte de tine, viu să-ţi cer sprijin. Eu, *don* Juan, aduc cu mine pe această fată, a cărei viaţă trebuie s-o salvez sacrificîndu-i sentimentele mele, pentru a o pune în siguranţă, căci aceasta este, cu orice risc, prima mea obligaţie ; nenorocirile mele vin abia mai pe

urmă ; și în al doilea rînd obligația mea este să fug de această vrăjmașă, pe care, ca nobil ce sînt, o apăr, ca bărbat ofensat, o îndatorez, ca îndrăgostit, o iubesc și, ca jignit în sentimentele mele, fug de ea. Așa de aprigă a fost lupta încinsă în sufletul meu între mîndria de bărbat jignit și iubirea ce-i port — căci o iubesc mai mult ca oricînd, și totuși gelozia mă face s-o urăsc — încît de la Madrid pînă aici, pot jura că doar azi i-am adresat cîteva cuvinte, fiindcă nu voiesc să-mi meargă vreodată faima că mi-a fost mai nevolnică vitejia decît pofta. Căci e netrebnic, josnic și de nimic bărbatul care ascultînd de plăcerile iraționale și de poftele animalice, atunci cînd pierde partea cea mai bună, se mulțumește cu ce-a rămas. Acum gîndește-te și tu cum ar putea rămîne fata asta în Valencia, sub un nume fals, în ce casă ar putea locui, în ce mănăstire, în ce loc retras, în ce sat, unde vei crede de cuviință. Îi las puținul ce am putut aduce cu mine, că mie îmi ajunge spada. Îndată ce o voi ști ferită de orice primejdie, trebuie să fug de ea. Voi pleca în Italia, să mă înrolez în oastea regelui, și mă voi ruga cerului ca primul glonț să mă nimerească în piept, spre a scăpa dintr-o dată de atîtea temeri, atîtea dureri, atîtea griji, ofense și dorinți de răzbunare, pentru care ca nobil fug de ea și ca îndrăgostit o iubesc.

DON JUAN : Este atît de neașteptată povestea ta, atît de rare întîmplările prin care ai trecut, că sînt de-a dreptul uimit și nu știu ce să mai spun. Și cum trecutul nu mai poate fi îndreptat, să vorbim de prezent, gîndindu-ne la ce se poate rîndui. Cred că cel mai bun loc

unde ar putea sta această fată e la mănăstire, dar se ivește neajunsul întreținerii ei acolo cînd ești așa de sărac, fără venituri și fără hrană. Și nici eu nu te pot ajuta prea mult. Căci, deși cu tot sufletul, cu întreagă ființa și onoarea mea sînt alături de tine, averea mea este în așa stare, *don* Carlos, că nu îndrăznesc să ofer, fiindcă nu știu dacă pe urmă voi putea să împlinesc ceea ce ofer. Așadar, gîndesc că ar putea sta în casa mea, unde cred că...

DON CARLOS : Nu mai continua ; mi-este cu neputință să-ți primesc propunerea, pentru care însă îți mulțumesc din inimă. Știind însă toate acestea, cum aș putea îndrăzni eu să-i mai dau încă o grijă verișoarei, și apoi ce respect i-aș purta eu dacă i-aș aduce în casă pe iubita mea. Căci, deși prin naștere ar merita să-i stea alături, sînt unele stranii întîmplări care veștejesc noblețea.

DON JUAN : Stai, ascultă că am eu leac la toate. Soră-mea a măritat acum cîtăva vreme pe fata din casă și acum a rămas fără slujnică. Eu n-am apucat să-ți spun că sînt logodit și am de gînd să mă însor curînd. Îi voi încredința ei taina și-o voi ruga să trimeată ea pe Leonor la mine acasă, spre a-și oferi serviciile. Sora mea, înștiințată cine e, o va primi cu plăcere, și Leonor nu se va rușina dacă în lume va fi privită ca slujnică, iar în taină va fi nobilă, așa cum știm toți ai casei și eu voi avea grijă să-i fiu totdeauna la dispoziție.

DON CARLOS : Leacul nu-i rău ca s-o feresc de neplăceri ; dar nu îndrăznesc eu, *don* Juan, să-i propun Leonorei, pentru că...

SCENA A V-A

Intră Leonor.

DOÑA LEONOR : Oprește-te ; la aceasta voi răspunde eu. *Don* Juan, nu doar ca servitoare în casa voastră voi sluji cu plăcere și onorată, ci ca sclavă pe care o cumperi cu prețul acestei bunătăți, fiindcă pentru mine nu mai este altă mîngîiere, dacă mai poate fi vreuna decît de a ști că stăpîna mea este vara lui Carlos. Și astfel, umilă, la picioare te rog să-mi înlesnești această fericire, iar pentru că am auzit tot ce ați vorbit și din cele spuse de *don* Carlos reiese că eu sînt vinovată fără nici o scuză ; și ca în casa voastră să nu aveți nici cea mai mică bănuială că eu sînt așa de ușuratecă precum par, vă jur că sînt nevinovată. Să mă ajungă mînia lui Dumnezeu și cerurile să nu mă ajute să dobîndesc iarăși considerația ce mi se arăta înainte dacă eu i-am dat vreodată prilej pentru atîta cutezanță acelui bărbat mascat care se ascunsese în odaia mea. Poate doar disprețul să fi fost pentru el o încurajare la o asemenea îndrăzneală.

DON JUAN : Frumusețea și cumințenia voastră, doamnă, sînt de ajuns să vă dezvinovățească în fața mea, și acum nu atît lui Carlos vreau să-i fac o plăcere, cît dumneavoastră, dacă e plăcere ceea ce vă ofer. Așteptați să scriu cîteva rînduri logodnicei mele ca să i le duceți ; mă întorc îndată. *(Iese.)*

SCENA A VI-A

Leonor, d o n Carlos.

DOÑA LEONOR : Deoarece a venit vremea să ţi se împlinească dorinţele, *don* Carlos, acum că vei scăpa de povara de a mă avea lîngă tine, un singur lucru aştept să mai adaugi la amabilităţile pe care pînă azi mi le-ai arătat.

DON CARLOS : Pentru Dumnezeu, Lenor, nu-mi spori suferinţele, fiindcă abia la gîndul că te pierd de lîngă mine, îmi dau seama cît de mult te mai iubesc, dar spune-mi ce vrei să-mi ceri.

DOÑA LEONOR : Dacă va sosi vreodată timpul să te încredinţezi că n-am nici o vină, să-mi promiţi că vei împlini cuvîntul ce mi-ai dat.

DON CARLOS : Nu doar atît făgăduiesc să împlinesc, Leonor, ci chiar să-ţi jertfesc sufletul şi viaţa. Dar de ce mă înduioşez aşa ? Oare nu ţineai tu ascuns în odaia ta pe bărbatul acela ? Acum nu mai vreau să ştiu nici de justificări, nici de nimic altceva. Vreau numai să scap de tine, lăsîndu-te în grija unor persoane de încredere.

DOÑA LEONOR : Du-te, du-te, că într-o zi îşi va întoarce Dumnezeu faţa şi spre mine.

DON CARLOS : Dacă n-aş avea această speranţă, Leonor, aş fi murit de durere.

DOÑA LEONOR : Dacă ba îmi vorbeşti mînios, ba te înduioşezi, de ce nu dai crezare binelui mai degrabă decît răului şi nu eşti de partea mea, Carlos ? De ce nu vrei să crezi că sînt nevinovată.

DON CARLOS : Pentru că mă tem că în fiecar întîmplare presupunerea cea mai rea e cea adevărată.

DOÑA LEONOR : În nevinovăția mea, eu cred că sînt pe lume întîmplări în care nu totdeauna ceea ce-i mai rău e și adevărat.

SCENA A VII-A

Intră d o ñ a Beatriz, *citind o hîrtie, și după ea* Inés.

INÉS *(aparte)* : Stăpîna mea e așa de tristă și de abătută, că ard de dorința de a ști ce scrie pe hîrtia din mîna ei. Ba o mototolește furioasă și-și înalță privirea la cer, ba plînge cu suspine.

DOÑA BEATRIZ : Ce soartă nemiloasă !

INÉS *(aparte)* : Iar citește. De ce-o fi fiind cînd liniștită, cînd furioasă. De bună seamă, o fi ciorna vreunei comedii ce scrie.

DOÑA BEATRIZ : Bine a zis cine a zis că un condei crud e viespe plină de mînie și cerneala e otravă pe foaia de hîrtie. Iată că mie numai chinuri mi-a adus trădarea ei. Cine să-mi creadă durerile ?

INÉS : Eu.

DOÑA BEATRIZ : Inés, tu erai aci ?

INÉS : Am venit în odaia asta și văzînd în ce tulburare ți se frînge inima, am să te rog, doamnă, să-mi spui ce pricină atît de importantă te-a adus în asemenea hal.

DOÑA BEATRIZ : E atît de cumplită, că trebuie să ți-o destăinuiesc. Îți amintești, cred, că *don* Diego Centellas mi-a făcut multă vreme curte.

INÉS : Sigur că da.

DOÑA BEATRIZ : Și că eu, ascultîndu-i rugămintea și fiind plăcut impresionată de purtarea lui respectuoasă, am răspuns iubirii lui.

INÉS : Îmi amintesc foarte bine.

DOÑA BEATRIZ : Și-ți mai amintești, cred, că, deși e atît de nobil, nu s-a destăinuit niciodată fratelui meu pînă n-a plecat cu un proces în Capitală.

INÉS : Da, dar de ce-mi spui toate astea ?

DOÑA BEATRIZ : Ei bine, află că Ginés, un slujitor al lui, care mi-e foarte îndatorat, îmi scrie această scrisoare, din care deduc lămurit că la Madrid are o iubită, iar procesul la care a plecat e din pricina ei. Scrisoarea va lămuri mai bine trădarea lui și disperarea mea. *(Citește.)* „Împlinind, doamnă, obligația ce mi-am luat față de luminăția-voastră de a vă înștiința de toate, vă aduc la cunoștință că în casa unei doamne din această capitală un cavaler a lăsat aproape mort pe stăpînul meu, cu o rană din care pricină a stat două zile în nesimțire și arestat. Acum, cu ajutorul lui Dumnezeu, e mai bine și gata de plecare în oraș, unde“... Nu mai citesc, că mă înăbușă mînia.

INÉS : Ce mai vrei să citești, stăpînă, după ce ai citit așa ceva ?

DOÑA BEATRIZ : Uite care era procesul la care a plecat *don* Diego !

INÉS : La Madrid procesele sînt mai totdeauna de iubire.

DOÑA BEATRIZ : Nu știu ce să mai spun, căci nu găsesc cuvinte să-ți tălmăcesc durerea mea.

INÉS : Cine l-a văzut plecînd pe *don* Diego — trăzni-i-ar Dumnezeu pe toți bărbații ! — jurîndu-ți credință veșnică ar fi putut oare bănui așa ceva ? Așa sînt toți. Le ține dragostea pînă ce văd alți ochi. Ștrengarii ! Dar și noi facem la fel, și pînă la urmă trăim în bună pace, și numai Dumnezeu știe dacă le rămînem datoare cu ceva.

DOÑA BEATRIZ : Mor de necaz.

INÉS : Ai toată dreptatea.

DOÑA BEATRIZ : Și așa voi pătimi pînă... Dar parcă bate cineva. *(Se aud bătăi în ușă.)* Inés, nu bate cineva ?

INÉS : Ba da.

DOÑA BEATRIZ : Atunci du-te de vezi cine-i.

INÉS : Vai de tine, sărăcuțul meu Ginés, dacă altul mi-ar scrie de tine că tot astfel îmi batjocorești neprihănita mea cinste la Madrid ! *(Iese).*

DOÑA BEATRIZ : Nebuneștile mele aiurări, fiindcă ați ajuns să vedeți de ce a fost în stare schimbarea, și fiindcă totul e vînt, faceți să-mi ia și mințile cine mi-a luat speranța. Aș da orice, numai s-o văd pe femeia care a putut să-l farmece atîta.

SCENA A VIII-A

Inés și doña *Leonor îmbrăcată sărăcăcios cu o mantie.*

INÉS : Aici e ; intră.
DOÑA BEATRIZ : Cine a bătut, Inés ?
DOÑA LEONOR : O ființă sărmană care, dacă merită să vă sărute alba mînă, va putea să afirme nu fără temei că norocul ei a găsit de acum încolo adăpost sub cerul vostru, ieșind din prăpastia adîncă în care căzuse.

(Cade în genunchi.)

DOÑA BEATRIZ : Ridică-te, prietenă.
DOÑA LEONOR *(aparte)* : Ce aspru mi-a sunat în ureche acest ton !
DOÑA BEATRIZ : Ce dorești ?
DOÑA LEONOR : Hîrtia aceasta e o scrisoare de recomandație. *(Îi dă hîrtia.)*
DOÑA BEATRIZ : De la cine e ?
DOÑA LEONOR : De la Violante.
DOÑA BEATRIZ *(aparte)* : Ai văzut, Inés, ce frumoasă e !
INÉS : Așa și așa.
DOÑA LEONOR *(aparte)* : Vai mie, nefericita. Ce soartă crudă mi-a fost rezervată. Și poate chinurile de care mă jelesc n-au fost atît de mari pe cît vor fi cele care mă așteaptă.
DOÑA BEATRIZ : Știind că o fată în casă pe care am avut-o s-a măritat, Violante îmi scrie aici că în locul ei...
DOÑA LEONOR *(aparte)* : Vai de mine !
DOÑA BEATRIZ : Să te primesc la mine, pentru că ea e destul de mulțumită de dumneata și

crede că de cinstea și purtarea dumitale nu voi avea să mă plîng.

DOÑA LEONOR : Încă o dată vă cad la picioare.

DOÑA BEATRIZ : De unde ești ?

DOÑA LEONOR : Sînt din partea Toledului.

DOÑA BEATRIZ : Și de ce ai venit la Valencia ?

DOÑA LEONOR : Am venit cu o doamnă de onoare a vicereginei, care a murit, și soarta mă face să caut un loc unde să pot servi la oraș.

DOÑA BEATRIZ : Îți spun deschis că felul și vorba dumitale îmi plac... Ce știi să faci ? La ce te pricepi mai bine ?

DOÑA LEONOR : Ca fată în casă, la toate.

INÉS : De asta și era nevoie, că servitoarea cealaltă era o nepricepută.

DOÑA LEONOR : Pe doamna de onoare a vicereginei eu o pieptănam și o coafam și nu mă îndoiesc că în această privință vă voi fi pe plac, căci luna lui Aprilie n-a putut născoci floare pe care eu să n-o imit atît de bine, încît părul dumneavoastră frumos și mătăsos să nu se ia la întrecere cu primăvara. Rufe de corp, dantele nu va mai fi nevoie să cumpărați ca să vă gătiți. Ca mine puține știu să le croiască și să le facă după moda de azi. Dantelăriile lucrate de mîna mea cu atîta îndemînare se va zice că nu sînt de mînă, ci vor părea o închipuire, ca să nu mai vorbesc de țesut pînza de in sau de borangic.

DOÑA BEATRIZ : E tocmai ceea ce aveam nevoie în casă și, dacă e așa, chiar de azi poți rămîne aici, căci stăpînul casei și al nostru, fratele meu, știind că așa mi-a fost voia, nu se va împotrivi.

DOÑA LEONOR : Că nu se va împotrivi, doamnă, sînt sigură, pentru că, nobil cum e, va ști să facă fericită pe o ființă sărmană ca mine.

DOÑA BEATRIZ : Cum te cheamă ?

DOÑA LEONOR : Isabel.

DOÑA BEATRIZ : Scoate-ți mantia.

SCENA A IX-A

Intră don Juan, *cei dinainte.*

DON JUAN : Beatriz !

DOÑA BEATRIZ : Bine-ai venit *don* Juan, frate !

DON JUAN : Ce făceai ?

DOÑA BEATRIZ : Cred că-ți va face plăcere cînd vei auzi ce făceam.

DON JUAN : Cum așa ?

DOÑA BEATRIZ : Știind că aveai să-mi mulțumești, îndrăgostit cum ești, dacă-i voi face un serviciu frumoasei tale logodnice, am primit pe această fată venită din partea Violantei.

DON JUAN : Îți mulțumesc de curtenie și de gîndul cel bun. Iar dumitale *(către Leonor)* îți pun la dispoziție casa mea, care este totodată și a cui te trimite, și pentru că aduci atîta bucurie, dumneata o vei servi pe Beatriz, iar eu voi fi la ordinele dumitale.

DOÑA LEONOR : Dumnezeu să vă ajute pentru binele pe care mi-l faceți, domnule. În mine veți avea o adevărată roabă.

DON JUAN *(către Leonor)* : Cum ți se pare, Leonor, casa și frumoasa Beatriz ?

DOÑA LEONOR *(către* don *Juan)*: Numai pentru ce vă datorez acum, m-am împăcat cu soarta.

DON JUAN : Beatriz, aş vrea să-ţi vorbesc despre un lucru pe care am să te rog să-l faci azi pentru mine.

DOÑA BEATRIZ : Sînt la dispoziţia ta. Voi duceţi-vă afară.

(Inés şi Leonor se trag mai la o parte. Don *Juan şi Beatriz vorbesc în şoaptă.)*

INÉS : Te rog, Isabel, să mă socoteşti sluga, prietena şi camarada ta ; şi în toate îţi voi fi credincioasă. Un singur lucru îţi cer.

DOÑA LEONOR : Ce anume ?

INÉS : Să nu te superi dacă mi-o face şi mie curte cîte unul.

DOÑA LEONOR : Obiceiul ăsta a trecut de mult şi, ca să-ţi spun drept, inima mea e plină de amărăciune.

INÉS : Dacă e aşa, îţi mărturisesc că din tot sufletul îţi voi fi prietenă ca o adevărată soră.

DOÑA LEONOR : Şi eu voi fi pentru tine ca o soră. *(Aparte.)* Să vorbesc eu aşa ! Doamne ! Cine ar fi crezut că voi ajunge pînă aici ? *(Ies amîndouă.)*

SCENA A X-A

D o n Juan, d o ñ a Beatriz.

DOÑA BEATRIZ : Carlos în Valencia ?

DON JUAN : Da ; dar nu trebuie să se ştie pentru că, venit cu mare taină, e numai în tre-

cere spre Neapole : și de aceea n-a tras în gazdă aici. Dar va veni pe înserat să te vadă, și dacă vrei să-mi faci o plăcere, pregătește-i un dar.

DOÑA BEATRIZ : Am să caut prin dulapuri, să văd ce aș avea să-i ofer, deși nu prea am nici eu cine știe ce pentru așa ceva. Dar, fii fără grijă că tot se vor găsi cîteva săculețe brodate, batiste, ștergare, covoare, mănuși, cămăși nepurtate și o tavă care cred că-i va plăcea.

DON JUAN : Îmi dai o veste bună.

DOÑA BEATRIZ : Și voi avea grijă și de cină.

DON JUAN : Acum trebuie să plec. Mă întorc numaidecît. La revedere.

DOÑA BEATRIZ *(aparte)* : Oh, trădător *don* Diego ! Ce-o să mă răzbun pe tine ! *(Iese.)*

DON JUAN *(aparte)* : Vreau să-i spun lui Carlos ce rezultat a avut scrisoarea de recomandație, și măcar că cea mai mare dorință a lui a fost și este să nu-l vadă nimeni, astă seară tot îl voi aduce aci. *(Iese.)*

SCENA A XI-A

Intră d o n Diego *și* Ginés, *îmbrăcați de drum.*

DON DIEGO : În adevăr, mare plăcere e, Ginés, pentru un om să se întoarcă în orașul natal.

GINÉS : Cu atît mai mult cu cît era cît pe-aci să nu se mai întoarcă.

DON DIEGO : După ce m-am vindecat și m-am văzut liber, și cum împotriva mea nu s-a făcut nici o plîngere, am și căutat să fug din

Madrid, de teamă să nu mă omoare rudele Leonorei.

GINÉS : Dacă e o glumă de prost gust să mori o dată, de ce s-o încerci pentru a doua oară ? Ai făcut foarte bine, stăpîne.

DON DIEGO : Nu e *don* Juan cel care iese din casă ?

GINÉS : Ba da.

DON DIEGO : Ginés, se pare că azi totul îmi merge bine.

GINÉS : Dar ce te face să spui asta, stăpîne ?

DON DIEGO : Păi ți se pare puțin noroc să știu că *don* Juan a plecat de acasă, și eu voi putea s-o văd pe Beatriz ?

GINÉS : Iar ți-e gîndul la Beatriz ?

DON DIEGO : Cînd am uitat eu oare neasemuita ei frumusețe ?

GINÉS : Cînd pentru alta, pe care am văzut-o eu bine, ți-au dat una în cap cu tăișul sau dosul spadei, că n-a lipsit mult să nu te mai poți întoarce aici.

DON DIEGO : A face curte unei femei în lipsa iubitei e un lucru îngăduit și celui mai credincios îndrăgostit.

GINÉS : Tot așa fac și ele.

DON DIEGO : Du-te și întreabă de Inés și spune-i că sînt eu aici, și ia aminte un lucru.

GINÉS : Care ?

DON DIEGO : Să nu vorbești nimănui nimic despre cele întîmplate și cu atît mai puțin în casa Beatrizei.

GINÉS : Cum o să fac eu una ca asta ? Fii sigur că azi nu va afla de la mine mai mult decît a aflat ieri, cînd nici n-am văzut-o la față.

DON DIEGO : Du-te, du-te și bate la ușă.

SCENA A XII-A

Intră Inés.

INÉS : Cine e ?

GINÉS : Domniță Inés, un slujitor al măriei-tale, care vine tot așa de îndrăgostit și supus cum a plecat.

INÉS : Dragul meu Ginés ! Și nu-mi dai o sărutare ?

GINÉS : Și două, și trei, că nu sînt zgîrcit.

INÉS : Cînd ai venit ?

GINÉS : O s-o afli pe urmă mai pe îndelete ; acum nu-i timp, pentru că stăpînul meu vrea să-ți vorbească.

INÉS : A venit și el ?

DON DIEGO : Da, Inés, și e tare dornic de a te vedea pe tine și a ști ce face Beatriz.

INÉS : Apoi nu știu dacă ați picat prea bine...

SCENA A XIII-A

Intră doña Beatriz, *cei dinainte.*

DOÑA BEATRIZ : Cine te-a chemat și cu cine vorbeai atît ?

DON DIEGO : Cu un pelerin care, învins de chinurile pricinuite de lipsa ta, a umblat purtat de valuri încoace și încolo, pînă ce, liniștindu-se marea în zorile trandafirii, ancorează în port la picioarele tale, unde, umil, se închină idolului său în templul iubirii.

DOÑA BEATRIZ *(aparte)*: Ce mincinoși sînt bărbații ! Dar să nu ne dăm de gol. *(Tare)*: Oricît de mult, *don* Diego... Dar îți voi spune mai pe urmă... Ines, vezi să nu intre Isabel, că nu-i bine să-mi cunoască din prima zi durerile.

INÉS : Bine faci. *(Către Ginés.)* Ginés, ne vedem noi mai pe urmă.

GINÉS : Dacă-i așa, voi adeveri proverbul care zice : te iubesc nițel Inés. *(Inés iese.)*

SCENA A XIV-A

Doña Beatriz, don Diego, Ginés.

DOÑA BEATRIZ : Oricît de mult, *don* Diego, ți-o repet — ce greu se ascunde durerea ! — vei zugrăvi chinurile pe care le-ai îndurat departe de mine, nu vei putea zugrăvi chinurile pe care le-am îndurat eu, necontenit iubitoare și credincioasă !

DON DIEGO *(aparte, lui Ginés)*: Ce noroc că nu știe nimic !

GINÉS *(către* don *Diego)*: Cum ar fi putut să știe ?

DOÑA BEATRIZ : Cum ți-a mers prin capitală ?

DON DIEGO : Cum putea să-mi meargă cînd îmi lipseai tu ? Nu există decît o singură plăcere cînd ești departe de femeia iubită.

DOÑA BEATRIZ : Care ?

DON DIEGO : Să te întorci la ea s-o vezi.

DOÑA BEATRIZ *(aparte)*: Ce prefăcut e cu mine! Mă simt de parcă aș avea o viespe în piept și la gît o funie. *(Tare)*: Cum a rămas procesul?

DON DIEGO: L-am lăsat cum era, căci din pricina boalei am zăcut tot timpul.

DOÑA BEATRIZ: Dar ce boală?

DON DIEGO: Că nu te vedeam.

DOÑA BEATRIZ: Cum, nu mai era nimic care să merite a fi văzut la Madrid? Nu mai sînt femei frumoase?

DON DIEGO: Fiindcă nu m-am uitat la nici una, nu pot da mărturie.

DOÑA BEATRIZ: La nici una?

DON DIEGO: Spune tu, Ginés, cît mi-a fost de dor.

GINÉS: Ți-a fost așa de dor, că te-am văzut mort de dragoste.

DOÑA BEATRIZ: Da, dar nu spui de cine ți-a fost dor.

DON DIEGO: De cine să-mi fi fost, dacă nu de tine?

DOÑA BEATRIZ: Cum, nu ești tu acela care, plecat la Madrid pentru un proces civil, l-ai schimbat cu unul penal, pe care, în loc să-l susții la tribunal, l-ai susținut într-un salon, unde, văzîndu-te, o femeie ți-a judecat pe loc pricina și te-a condamnat la moarte, iar crudul executor al sentinței a fost un rival?

GINÉS *(aparte)*: Cum o fi aflat? Știu că o făcurăm fiartă.

DON DIEGO *(aparte)*: Sînt mort!

GINÉS: Ce te uiți așa la mine? Eu n-am scos nici o vorbă.

DON DIEGO: Ce mi-e dat să aud?

GINÉS : Peripețiile luminăției-tale, de la A la Z, fără să li se scoată ori să li se adauge vreo iotă.

DOÑA BEATRIZ : Știu tot, *don* Diego. Și iată dar motivele pe care le am spre a fi ofensată de un trădător, viclean, necredincios, prefăcut, înșelător, nestatornic, cutezător și bădăran, care-mi îndrugă verzi și uscate, prezentîndu-mi jignirile pe care mi le aduce drept dovezi de dragoste. În viața ta să nu-mi mai vorbești, dacă nu vrei să cunoști ce poate curajul meu, pentru că și în Valencia sînt femei pentru care poate fi ucis un bărbat fără credință.

DON DIEGO : Ascultă...

DOÑA BEATRIZ : Ce să ascult, *don* Diego, că e tîrziu, și n-aș vrea să mă coste azi supărarea mai mult decît m-a costat plăcerea. Pleacă.

DON DIEGO : Îngăduie-mi să rămîn, doar pînă-ți voi putea dovedi că n-ai dreptate.

SCENA A XV-A

Se aude glasul lui don Juan, *apoi* Inés, *cei dinainte.*

DON JUAN *(dinăuntru)* : Ce, nu-i nici o lumînare pe aici ?

DOÑA BEATRIZ : Vai, nenorocita de mine ! E fratele meu.

GINÉS : Fratele ! Cum de-a picat tocmai acum, ca un făcut ?

INÉS *(intrînd)* : Stăpînă, vine domnul.

DON DIEGO : Ce vrei să fac ?

DOÑA BEATRIZ : Nu știu.

INÉS : Ba eu, da. Intrați în odaia asta, unde să stați ascuns pînă se vor liniști lucrurile.

DOÑA BEATRIZ : Vai, mie, ce nefericită sînt!

INÉS : Intrați odată.

GINÉS : Mai bine mi-ai da o mie de ciomege. *(Se ascund.)*

DOÑA BEATRIZ : Închideți ușa pe dinăuntru, ca să nu vă poată vedea.

INÉS : Am închis-o.

DON JUAN *(dinăuntru)* : S-a înnoptat de-a binelea, și nu-i nici o lumină în toată casa.

SCENA A XVI-A

Intră don Juan *și* don Carlos *pe o ușă, și* doña Leonor *cu o lumînare pe altă ușă.* Doña Beatriz, Inés.

DOÑA LEONOR : Iată lumina.

DON CARLOS *(aparte)* : Văzînd că Leonor aduce lumina, am rămas orb. *(Către Beatriz)* : Doamnă, dați-mi voie să vă sărut mîna, dacă socotiți că merit. *(Aparte.)* Vai, Leonor, tu în starea asta! Atîta fericire pot eu...

DOÑA BEATRIZ : Cu toate plecăciunile dumitale, *don* Carlos, nu vei putea să te dezvinovățești de ofensele aduse acestei case.

DON CARLOS : Încă de la sosire, doamnă, m-am dezvinovățit față de *don* Juan, și pentru că eu m-am dezvinovățit față de el, acum e datoria lui să mă dezvinovățească în fața domniei-tale. Și chiar dacă azi n-am venit aici

să-mi cer iertare, credeți-mă că sînt aici ca să vă stau la dispoziție din tot sufletul.

DON JUAN : I-am spus sorei mele motivele pentru care vei veni să ne onorezi pe îndelete abia mai tîrziu.

DOÑA BEATRIZ : Atunci, pentru că doar în treacăt am această cinste, îngăduiți-mi ca tot în treacăt să vă ospătez cum voi putea, așa nepregătită cum sînt. Aici nu stați bine, intrați în odaia mea. Isabel, aprinde lumina în odaia mea. *(Aparte)* Ceruri, aveți milă de mine! *(Iese).*

SCENA A XVII-A

Doña Leonor, don Carlos, don Juan, Inés.

DOÑA LEONOR : *Don* Carlos, dacă am ajuns să te servesc azi aici, ce fericire mai mare și ce plăcere mai deplină aș putea să-mi doresc ?

DON CARLOS : Vai, Leonor, dacă eu aș putea face să fii servită, crede-mă că n-ai sta să servești.

DOÑA LEONOR : Eu stau mai bine decît merit, *don* Carlos, căci, fiind o femeie atît de păcătoasă, nu merit să-mi dai nici cea mai mică crezare.

DON CARLOS : A crezut vreodată cineva mai degrabă ceea ce aude decît ceea ce vede ?

DOÑA LEONOR : Da.

DON CARLOS : Rău a făcut.

DON JUAN : Băgați de seamă să nu dați de bănuit cu cearta voastră.

DON CARLOS : Pot să nu mă supăr eu, cînd văd pe Isabel în haina asta? *(Ies toți trei după Beatriz, și rămîne în scenă numai Inés.)*

SCENA A XVIII-A

Intră Ginés *și* don Diego.

GINÉS : Putem ieși ?
INÉS : Nu, pentru că sînt pe coridor.
GINÉS : Atunci ce să facem ?
INÉS : Să așteptați pînă va pleca oaspetele.
GINÉS : Cine-i oaspetele ?
INÉS : Un văr al stăpînului. Eu mă voi întoarce să vă scot ; dacă stăpînul meu închide ușa, atunci, cînd se va culca el, veți ieși pe balconul ăsta.
GINÉS : Bal... cum ?
INÉS : Balcon.
GINÉS : Ca să nu trebuiască să sar, că nu știu să joc tontoroiul, fă în așa fel, Inés, să ies pe picioare, dacă se poate.
DON DIEGO : Oricum o fi, Inés, ajută-ne să ieșim.
GINÉS : Stăpîne, cum dumneata ești obișnuit să încasezi cîte o altoială de sabie, crezi că e o nimica toată să ieși...
INÉS : Închideți ușa și să nu scoateți o vorbă.
DON DIEGO : La mare strîmtoare ne văzurăm.
GINÉS : Și eu fără să știu măcar de ce.
INÉS : Să vedeți ce hărmălaie o să se încingă în casă ! Deie Dumnezeu să se sfîrșească totul cu bine !

ACTUL AL DOILEA

SCENA I

O odaie de han.

Intră don Carlos *și* Fabio.

DON CARLOS : Ai pregătit toate ?
FABIO : Și rufăria, și geamantanele, e totul gata. Rămîne doar să vie diligența.
DON CARLOS : Mai trebuie ceva.
FABIO : Ce ?
DON CARLOS : Să afle *don* Juan că azi trebuie să plec și să-mi iau rămas bun de la el.
FABIO : Păi nu știa că azi pleci ?
DON CARLOS : Nu ; nici el, nici Leonor nu știu ; aseară nu luasem încă hotărîrea asta.
FABIO : Atunci mă duc eu să-l înștiințez.
DON CARLOS : Stai, așteaptă ; mi se pare că a avut totuși vești despre gîndurile mele ; iată-l că vine înainte de a se lumina de ziuă.

SCENA A II-A

Intră don Juan, *cei dinainte.*

DON CARLOS : Așa de dimineață, *don* Juan ? Ce te aduce aici atît de devreme ?
DON JUAN : Același lucru mă simt îndemnat să te întreb și eu. Unde te duci așa de grăbit ?

DON CARLOS : Azi noapte, cînd m-am întors de la tine, aci la han, am aflat că la Vinaroz sînt două galere din Italia, și nu vreau să pierd ocazia de a porni cu ele : ard de nerăbdare de a mă îndepărta cît mai repede de ea, căci, deși mor cînd o văd, dacă n-o mai văd mor iarăși de dorul ei, și pentru că aici rămîne în siguranță, găsesc că hotărîrea cea mai înțeleaptă e să întorc spatele la tot. Și astfel, cu voia ta, *don* Juan, mă gîndesc să plec azi.

DON JUAN : Dacă eu, *don* Carlos, dîndu-ți sau nu învoirea mea, aș putea să te rețin ori să te las să pleci, atunci, în durerea mea de acum, s-ar cuveni mai degrabă să ți-o refuz decît să ți-o dau.

DON CARLOS : Cum asta ?

DON JUAN : Pentru că e vorba de onoarea și viața mea, trebuie să te mai opresc cîteva zile în Valencia.

DON CARLOS : Fabio !

FABIO : Da, stăpîne...

DON CARLOS : Cînd va veni poștalionul, dă-i drumul să plece. *(Către* don *Juan.)* Vezi, *don* Juan, cît de grăbit sînt să-ți împlinesc dorințele, care pentru mine sînt mai curînd ordine decît dorințe... Ce s-a întîmplat ?

DON JUAN : Sîntem singuri ?

DON CARLOS : Da.

DON JUAN : Atunci închide ușa. (Don *Carlos închide ușa.)*

DON CARLOS : Acum e închisă. Ce înseamnă asta ? Ce s-a întîmplat ?

DON JUAN : O mare nenorocire, o durere pe care numai ție, Carlos, ți-o încredințez, ca prieten

ce-mi ești, ca unui frate, căci prin vinele noastre curge același sînge. Nici nu-ți închipui tu cît de repede se învîrtește, de pe o zi pe alta, roata nestatornică a norocului. Ieri, după trista-ți întîmplare, ai venit la mine cerîndu-mi să-ți sar în ajutor, iar azi alerg eu la tine să mă scapi. Oh, ce josnică, ce prostească e nenorocirea mea, că așa de grabnic își primește plata!

DON CARLOS: Dar ce ți s-a putut întîmpla de aseară pînă acum, de ești atît de tulburat?

DON JUAN: După ce ai plecat aseară de acasă, pentru că n-ai vrut în ruptul capului să rămîi, eu pe de o parte nevrînd să te silesc, iar tu pe de altă parte nevrînd să te însoțesc, m-am dus acasă și, inspectînd ușile, cum mi-e obiceiul, nicidecum din vreo bănuială, am intrat în odaia mea și m-am culcat încercînd să adorm, dar în zadar, căci n-apucam să ațipesc puțin, și gîndurile ce mă chinuiau mă și trezeau, cînd aud — uite, tremur tot numai cînd mi-aduc aminte — la odaia ce dă spre stradă deschizîndu-se o fereastră. Bănuind că vreo servitoare sta de vorbă cu cineva și vrînd să mă încredințez cine era, am deschis pe jumătate fereastra odăii mele, în nădejdea că după vreo vorbă ori vreun semn aș fi aflat ce se întîmpla și aș fi putut îndrepta lucrurile fără scandal. Pe stradă n-am văzut pe nimeni și, spulberîndu-mi-se bănuielile, am crezut că vîntul făcuse acel zgomot. Dar ce puțin durează bucuria pentru cel sortit durerii! Rămînînd la fereastră, am început a desluși în noapte că de pe un balcon cobora un om.

Am alergat în grabă după o pușcă, dar, oricît m-am zorit, cînd m-am întors doi oameni dădeau colțul străzii. În același timp se închise fereastra, ca spre a-mi risipi zadarnica și ultima iluzie că cei ce fugeau erau hoți, căci mîna care închidea fereastra nu putea fi decît complice cu fugarii. Am vrut să mă reped după ei, însă, văzînd că mi-o luaseră prea mult înainte, am socotit că era zadarnic să-i mai urmăresc. Am vrut atunci să aflu cine sta îmbrăcată și trează la ora aceea și, deschizînd ușa odăii mele, am văzut — vai, ce nenorocire ! — că ușa de la odaia surorii mele era închisă, iar dac-aș fi bătut să-mi deschidă n-aș fi făcut altceva decît să le sperii pe celelalte femei și, zărind pe vreuna mai încurcată, aș fi pus, poate, vina pe una nevinovată. Un bărbat ce-și vede terfelită onoarea, nu trebuie să dea semne că ar fi înțeles ceva, pentru că dacă ar da cît de puțin de bănuit vinovatului, acesta, avertizat, s-ar feri, și atunci înșelatul nu s-ar mai putea răzbuna. În casă la mine nu se va schimba nimic, iar eu voi continua să fiu ca și pînă acum ; voi ști să mă prefac chiar și la față, dar pentru prefăcătoria asta am nevoie de un prieten atît în casă, cît și în afară, și dacă e să mă încred în cineva, în cine să am mai multă încredere decît în tine, ce-mi ești, ți-am mai spus, mai mult decît un frate, și, ca prieten și rudă, tot așa de ofensat ești în onoarea ta ca și mine. Pentru a afla adevărul, ascultă ce m-am gîndit : în apartamentul meu am o cămăruță în care îmi țin cărțile și cîteva hîrtii ; în această cămă-

ruță nu intră nimeni, *don* Carlos. *(Se aud bătăi la ușă.)* Dar văd că bate cineva...

DON CARLOS : Așteaptă. Cine e ?

(Din culise se aude glasul lui Fabio) :

Eu sînt, stăpîne ; deschide degrabă.

DON CARLOS : Dacă vezi că e închis, de ce bați ?

SCENA A III-A

Intră Fabio, *cei dinainte.*

Ca să-ți dau o mare veste, pe care trebuie s-o afli negreșit.

DON CARLOS : Ce e ?

FABIO : Așteptîndu-te în poarta hanului ăstuia, îl văd sosind pe drum pe tatăl Leonorei, să întrebe de găzduire.

DON CARLOS : Tatăl Leonorei ?

FABIO : În carne și oase. Acum judecă și domniata dacă acesta e un lucru pe care aș fi putut să nu ți-l aduc de îndată la cunoștință, cu atît mai mult cu cît răspunzîndu-i da, s-a coborît aici afară, de unde fără îndoială că te va vedea, dacă ieși.

DON CARLOS : Se putea nenorocire mai mare ca asta ? ! De bună seamă, vine la Valencia s-o găsească pe Leonor.

DON JUAN : El te cunoaște ?

DON CARLOS : Da.

DON JUAN *(către Fabio) :* Du-te, să vezi ce mai e pe-afară, și dacă *don* Carlos poate ieși, dă-ne de veste.

FABIO *(din ușă)*: Acum poate, căci îl văd că intră în odaia pe care i-au dat-o.

DON JUAN: Atunci hai să ieșim împreună, și vom vedea afară ce avem de făcut.

DON CARLOS: Să ieșim, *don* Juan, degrabă.

DON JUAN: Haidem repede la mine, unde trebuie să stai ascuns așa cum ne-am înțeles.

DON CARLOS: Cîte temeri mă înconjoară!

DON JUAN: Cîte griji mă chinuiesc!

DON CARLOS: Cîte supărări îmi pricinuiești, Leonor!

(Ies amîndoi.)

SCENA A IV-A

Odaie în casa lui don *Juan.*

Intră doña Beatriz *și* Inés.

DOÑA BEATRIZ: **Nu-mi mai spune** nimic, Inés, că-mi răscolești și mai mult durerea.

INÉS: Ce te mai apasă acum pe suflet, cînd azi noapte am ieșit așa de ușor din încurcătură, scoțînd din casă pe *don* Diego și pe Ginés, fără nici un zgomot.

DOÑA BEATRIZ: Gîndește-te și la lacrimile pe care le vărs în fiecare zi pentru el. Ce are a face că ei au ieșit fără să-i fi văzut fratele meu ori Isabel, dacă după plecarea lor, deși nu mai mi-e frică, am rămas în prada geloziei. Văzut-ai tu vreodată, Inés, în viața ta, nerușinare mai mare decît însuflețirea și tristețea prefăcută cu care îmi povestea ce

dor i-a fost de mine, cînd eu știam prea bine cum petrecuse el la Madrid, îndrăgostit de alta ?

INÉS : Acum că el nu ne aude, îi țin eu parte, stăpînă. Ce-ai fi vrut să facă la Madrid, locul de întîlnire al tuturor grațiilor, galanteriei și frumuseților, un cavaler tînăr căruia îi cresc tuleiele cum îi cresc banii, la cea mai potrivită vîrstă a iubirii, aflat la cincizeci și mai bine de leghe departe de iubita lui ? Și-a plătit destul păcatul în casa femeii aceleia, de unde s-a întors cu capul spart. Și deși iubirea, după dumneata, îl învinuiește, după părerea mea absența îl dezvinovățește.

DOÑA BEATRIZ : Gelozia mea, Inés, nu e atît de nesăbuită, încît să cred că o ștrengărie ce nu atinge onoarea e de neiertat atunci cînd iubești cu adevărat. Și, ca să-ți spun drept, nu știu ce n-aș da să-l văd venind să-mi ceară iertare. Nu știu, zău. Sînt nebună după el, sînt aproape moartă !

INÉS : Stai nițel, așteaptă, că dacă asta ți-e dorința e ușor să ți-o împlinesc, fiindcă nimic nu mă va împiedica să-l aduc aici și aici să rămînă ; și pe urmă știm noi cum să-l scoatem.

DOÑA BEATRIZ : Da, dar n-aș vrea să-și închipuie că nu mai pot de dorul lui și că, după ce atît m-am plîns împotrivă-i, acum umblu eu după el.

INÉS : Găsim noi leac la toate.

DOÑA BEATRIZ : Cum ?

INÉS : Iată cum : îi voi spune că ești atît de supărată și îndîrjită împotriva lui, că de sute

de ori mi-ai poruncit să nu care cumva să primesc vreo scrisoare sau vreo rugăminte de la el, și doar ca să-i fiu pe plac, am îndrăznit să...

DOÑA BEATRIZ : Ce ?

INÉS : Să-l aduc într-un loc unde să-ți poată vorbi, și cu asta cîștig trei lucruri : unul — să vă vedeți ; al doilea — să nu pară că-l rogi, și al treilea — să-mi mulțumească mie.

DOÑA BEATRIZ : Inés, sînt tare geloasă. Tu ești deșteaptă, ți-am spus destule, fă tu cum crezi că e mai bine, și să nu mai vorbim de asta, ca să nu înțeleagă Isabel despre ce vorbim.

SCENA A V-A

Intră doña Leonor *cu niște panglici pe* **o** *tavă.*

DOÑA LEONOR : Acestea sînt, stăpînă, florile pe care mi-ați poruncit să le fac.

DOÑA BEATRIZ : Acum, Isabel, n-am chef de nimic ; le voi vedea mai pe urmă.

DOÑA LEONOR : Ce greu e să obții o vorbă de mulțumire atunci cînd servești fără noroc !

DONA BEATRIZ : Și mai greu e atunci cînd iubești fără noroc ! *(Iese.)*

DOÑA LEONOR : Ce înseamnă asta, Inés ? Ce are stăpîna noastră ?

INÉS : Prietenă, astea sînt fandoseli de domniță de neam mare, ipohondrii care o fac să-și

schimbe părerea de o mie de ori pe zi. Dacă vei să-i fii pe plac, ascultă, privește și taci. *(Iese.)*

DOÑA LEONOR : Destul ascult, destul văd și destul tac. Dorință nebună, de ce încerci să mă încredințezi că aici, departe de casă, de patrie și de tatăl meu, voi putea suporta mai ușor nefericirea mea. Și cînd a trecut atît de puțin timp de la întîmplarea aceea, e o nebunie să aștept atît de repede să-mi pot dovedi nevinovăția, și orice speranță mi se pare zadarnică, ca și încrederea pe care mi-o pusesem în nestatornicia timpului. Odată, cineva, bonav tot de boala mea, zicea : „Vai de nefercitul care se amăgește gîndind că timpul îi va vindeca rănile !", căci își dădea seama că leacul ăsta e el bun, nici vorbă, dar e atît de nesigur, încît pînă să sosească medicul, lăsa să moară o mie, ca să se vindece unul. Cine s-a văzut vreodată — oh, ce greu îmi vine să-mi înăbuș durerea și iubirea ! — într-o stare atît de jalnică ca a mea, fără să fi dat prilej soartei să-l prigonească ? Niciodată n-am fost...

SCENA A VI-A

Intră d o n Juan.

DON JUAN : Isabel, ce face sora mea ?

DOÑA LEONOR : E în odaia ei, stăpîne. *(Aparte.)* Ah, durere fără seamăn !

DON JUAN : Pentru că ești singură, îți voi vorbi altfel. Ce făceai tu, frumoasă Leonor ?

DOÑA LEONOR : Ce fac totdeauna : îmi plîng soarta. L-ai văzut pe Carlos ?

DON JUAN : Da, pentru că nu s-ar fi căzut...

DOÑA LEONOR : Ce ?

DON JUAN : Să plece fără să-l fi văzut.

DOÑA LEONOR : Cum ? A și plecat ?

DON JUAN : Da, Leonor...

DOÑA LEONOR : Fără să-și fi luat rămas bun de la mine. Ce puțin politicos se arată față de mine !

DON JUAN : Nu te lăsa pradă cu atîta ușurință altei suferințe și încearcă să-ți stăpînești sentimentele. De acum încolo ești în paza mea și trebuie să înțelegi că, pentru a te apăra, nu voi șovăi să-mi sacrific viața și onoarea.

DOÑA LEONOR : Nu mă îndoiesc, *don* Juan, de bunăvoința, de noblețea și de mărinimia dumitale. Și ca să știi, *don* Juan, cît prețuiesc și mă încred în nobila dumitale făgăduință, și fiindcă durerea nu-mi îngăduie să-mi opresc lacrămile, permite-mi să mă retrag, căci n-ar fi cuviincios să continui a plînge în fața dumitale. *(Iese.)*

DON JUAN : Cît de înțelept a fost acela care a zis că între a vedea suferința altuia și a suferi tu însuți nu e nici o deosebire. I-am spus că a plecat Carlos, deși el stă închis în odaia mea, pentru că ne-am înțeles amîndoi să nu lăsăm să afle nimeni hotărîrea noastră. Nimeni nu păstrează mai bine un secret decît acela care nu-l știe. Mai ales

acum, cînd se află aci tatăl Leonorei, e mai bine pentru toți să nu știe. *(Se apropie de altă ușă, și din prag șoptește :)* Carlos!

SCENA A VÎI-A

Intră don Carlos.

DON CARLOS : Ești singur ?

DON JUAN : Desigur. Știi doar că n-aș intra aici întovărășit.

DON CARLOS : Ai vorbit cu Leonor ?

DON JUAN : Da, Carlos ; și de iubirea și virtutea ei lacrimile-i mi-au dat destulă dovadă. I-a părut rău gîndind că ai plecat fără măcar să-i dai de veste, și am ajuns să mă încredințez, în ciuda dovezilor de care mi-ai vorbit, că Leonor este, Carlos, nevinovată.

DON CARLOS : În această privință nu poți avea a-mi spune mai mult decît știu eu ; dar, deși doresc s-o cred nevinovată, cîtă vreme faptele-i sînt împotrivă, pot eu oare să cred ce-mi spui ?

DON JUAN : Nu.

DON CARLOS : Atunci n-are nici un rost să mai vorbim despre asta ; stăpînit de temeri cum sînt, gelozia mea va șterge îndată tot ce va zugrăvi iubirea. I-ai destăinuit că a venit tatăl ei ?

DON JUAN : Nu, pentru că n-ar fi bine s-o mîhnesc mai mult decît este.

DON CARLOS : Bine ai făcut. Și ce i-ai poruncit lui Fabio ?

DON JUAN : Să stea la han, pentru că pe el nu-l cunoaște, și, deștept și credincios cum este, să vegheze ca să ne poată anunța tot ce ar încerca să facă tatăl.

DON CARLOS : Nu cred c-o să facă mare scofală ; e lămurit că bătrînul nu va spune nimănui de ce a venit.

DON JUAN : Și totuși... Dar ce-i zgomotul ăsta ?

(Se aude zgomot înăuntru și don *Carlos privește pe gaura cheii.)*

DON CARLOS : Asta e fără îndoială cel mai mare bucluc în care am fi putut intra, *don* Juan. Pe scară urcă chiar acum tatăl Leonorei.

DON JUAN : Cine ?

DON CARLOS : L-am văzut și l-am recunoscut prin gaura cheii.

DON JUAN : Pe tatăl Leonorei ?

DON CARLOS : Da.

DON JUAN : Atunci ascunde-te de grabă în camera asta ; voi ieși eu să-l întîmpin și am să aflu ce vrea.

DON CARLOS : Stai, asta nu se poate. Nu-i lucru ușor să ai de-a face cu tatăl Leonorei venit în locul unde sîntem ascunși și ea și eu, și de aceea onoarea nu-mi îngăduie să te părăsesc.

DON JUAN : Ca să ieși să dai ochi cu el, va fi totdeauna timp. Să nu mergem înaintea răului, să-l lăsăm să ajungă el la noi. Întîi să-l ascultăm pe bătrîn. Ascunde-te.

DON CARLOS : Bine, mă supun ; dar voi sta de veghe. *(Se ascunde.)*

SCENA A VIII-A

Don Juan *deschide ușa, și intră* don Pedro *în haine de drum.*

DON JUAN : Pe cine cauți, domnule ?

DON PEDRO : Dacă mă onorezi cu atîta respect, te rog să-mi spui dacă *don* Juan Roca e acasă.

DON JUAN : Și ce dorești de la el ? Eu sînt *don* Juan Roca.

DON PEDRO : Îngăduie-mi întîi să te îmbrățișez, pentru că numai la dumneata pot găsi, în zbuciumul meu, un port în care să-mi pot ancora toate durerile. Numai în casa dumitale pot să-mi împlinesc o speranță, încredințat că nefericitul de mine voi găsi aici tot ce caut.

DON CARLOS *(aparte)*: Cum ar fi putut arăta mai limpede că știe tot ?

DON JUAN *(aparte)* : Fără îndoială, a și aflat că Leonor și Carlos sînt aci. *(Tare.)* Eu, domnule, sînt recunoscător soartei că mă onorezi astfel. Dar trebuie să-ți spun că voi fi chinuit de mii de îndoieli pînă nu voi ști cine ești și ce dorești de la mine.

DON PEDRO : Stai jos, și din această scrisoare vei afla mai întîi cine sînt *(îi dă o scrisoare)* și pe urmă ce aștept de la dumneata. *(Se așază amîndoi.)*

DON JUAN : Scrisoarea e de la marchiz, stăpînul meu. *(Aparte.)* Nu știu ce să mai cred.

DON PEDRO : Citește-o și vei afla cine sînt și ce aștept de la dumneata.

DON JUAN *(citind)* : „Domnul *don* Pedro de Lara, ruda și prietenul meu, vine în acest oraș în

urmărirea unui bărbat împotriva căruia onoarea lui cere să se răzbune. Sănătatea mea șubredă nu-mi îngăduie să-l însoțesc, dar acolo unde ești dumneata, sînt încredințat că nu va fi nevoie și de mine. Astfel te înștiințez că ofensa lui e și a mea, și răzbunarea lui mă spală și pe mine de rușine. Dumnezeu să-ți fie în ajutor!

Marchizul de Denia."

Acum, că ai auzit ce-mi scrie marchizul, stăpînul meu, îți răspund că spre a te ajuta voi fi întotdeauna alături de dumneata.

DON PEDRO: Dumnezeu să te apere! Eu, după știrile ce am și după nobila dumitale înfățișare, fără altă garanție, am venit aici și văd că n-am făcut rău. Marchizul m-a încredințat că în dumneata onoarea mea va găsi un sprijinitor și un prieten, fiindu-i dumneata îndatorat pentru multe servicii ce ți-a făcut.

DON JUAN: Mărturisesc că îi sînt mult îndatorat marchizului și de aceea voi fi pe de-a întregul la dispoziția dumitale. Dar mai întîi trebuie să știu cu ce prilej ai venit la Valencia. *(Aparte.)* Să golim dintr-o dată otrava primejdiei.

DON PEDRO: Îți voi destăinui totul, încercînd să mă stăpînesc cît voi putea. Sînt nobil, *don* Juan, și pe deasupra ofensat în onoarea mea. Dușmanul meu se află în Valencia; după el am venit, și cu asta cred că ți-am spus destul.

DON JUAN: Am înțeles tot, și știu ce avem de făcut la fel de bine ca dumneata.

DON PEDRO *(sculîndu-se)*: Văd că ești un om pe care mă pot bizui; și de aceea vreau să fii

prevenit pentru cînd voi avea nevoie de dumneata.

DON JUAN : Așteaptă, că mai am să-ți spun ceva.

DON PEDRO : Spune, te ascult.

DON JUAN : Vreau să te înștiințez că în Valencia am prieteni, neamuri și obligații ; așa că, *don* Pedro, fără să știu cine e dușmanul dumitale, nici marchizul nu-mi poate cere ceva împotriva datoriei mele, nici eu nu pot oferi un ajutor care s-ar întoarce împotriva mea.

DON PEDRO : Aceste temeiuri sînt vrednice de noblețea și înțelepciunea dumitale, și chiar dacă mi-ar fi potrivnice, ți le prețuiesc și îți sînt recunoscător că mi le-ai arătat. Dar ca să nu rămînă nici o îndoială, ce legături ai dumneata cu un oarecare Diego Centellas ?

DON JUAN : Simplă cunoștință.

DON CARLOS *(aparte)* : Ăsta-i rivalul meu.

DON PEDRO : Atunci rezerva dumitale nu-și mai are nici un rost.

DON JUAN : Așa socotesc și eu.

DON PEDRO : Omul acesta, într-o noapte — vai de mine, cu cîtă durere îmi amintesc ! — a fost grav rănit în casa mea, atît de grav încît am crezut că-i mort și astfel răzbunarea-mi a rămas neputincioasă. Ar fi fost josnică răzbunare, nevrednică de curajul meu să folosesc pe un cadavru tăișul oțelului răzbunător, dar nu atît de răzbunător încît să dea viață mortului, căruia, viu, i-aș fi dat moarte. Au venit oamenii justiției ; pe loc am renunțat la orice plîngere și la orice urmărire. Un bărbat ca mine își compromite renumele răzbunîndu-se prin petiții. În zăpăceală, fata mea a fugit. Mărturisind asta, rușinea mă strînge

de gît. Blestemat fie acela care a născosit cel dintîi o lege așa de aspră, un pact așa de nedrept, o luptă așa de nelegiuită, care statornicește atîta inegalitate între un bărbat și o femeie și face ca onoarea ta să depindă de faptele altora. Într-un cuvînt, ea a fugit de acasă și, deși în acest duel s-au luptat doi bărbați, am două motive puternice să-l urmăresc pe *don* Diego. Primul, pentru că, neștiind nimic de celălalt, trebuie deci să încep prin a-l pedepsi pe cel care îmi cade întîi în mînă. Al doilea, că venind încoace, acum, pe drum mi s-a spus în toate hanurile că un nobil, însoțit de o tînără de neam bun, călătorea bănuitor și în taină. După semnele ce mi s-au dat, tînăra e fiica mea. Ea lipsind de acasă, iar *don* Diego vindecîndu-se de rană, e foarte ușor de presupus că a fugit cu ajutorul lui. Astfel, cu aceasta de a doua dovadă, și mai furios ca înainte îl caut, și mai cutezător îl urmăresc, pentru a repara ruinile edificiului onoarei mele, prăbușită la pămînt, sau, răzbunîndu-mă, să fac ca din ele să nu mai rămînă nici o urmă pe care să n-o ardă flăcările vii care țîșnesc din pieptul meu. Iar pentru că ți-am povestit insulta ce mi s-a adus și nu mai sînt piedici să te oprească de a-mi sprijini planurile, mă voi întoarce după ce voi mai face un lucru, despre care voi veni să te înștiințez, ca pe acela care de acum încolo este ocrotitorul meu, nu pentru că la aceasta te împinge scrisoarea ce ți-am adus, cît pentru obligația în care te afli, că m-ai văzut stropind pămîntul cu lacrimi și înălțînd suspine la cer. *(Iese.)*

SCENA A IX-A

Intră don Carlos.

DON CARLOS : O mai fi fiind oare cineva pe lume frămîntat de îndoieli ca mine ?

DON JUAN : Să recapitulăm, Carlos, tot ce ni s-a întîmplat.

DON CARLOS : Tu ții în casa ta pe iubita unui prieten.

DON JUAN : Și totodată fiica unui nobil care a venit azi să-mi ceară ajutor.

DON CARLOS : Prietenul stă ascuns tot în casa ta.

DON JUAN : Cu scopul de a mă ajuta să răzbun ofensele ce mi s-au adus.

DON CARLOS : Dușmanul pe care-l caută omul acela este și dușmanul meu.

DON JUAN : Și eu, de toți rugat, nu știu la cine să mă gîndesc mai întîi : la Leonor, pentru că e femeie ; la tine, pentru că-mi ești văr ; la marchiz, la *don* Pedro, sau la onoarea mea. Ce pot face ?

DON CARLOS : Să aștepți ce va hotărî timpul, căutînd să descurci toate întîmplările astea atunci cînd le va veni rîndul.

DON JUAN : Dar dacă e să le așteptăm, Carlos, n-avem de ce să ne mai amestecăm ca să le prevenim, că ele tot vor veni ; și pînă atunci tu, ascuns în odaia mea, fii paznicul onoarei mele, în vreme ce eu, de pază, voi face pe niznaiul, ca un om fără griji.

DON CARLOS : Atunci, rămîi cu bine. Ajută-ne, Doamne !

DON JUAN : Cu bine, dar. Fie-ți milă de noi, Dumnezeule mare !

DON CARLOS : Scapă-mă de atîtea chinuri !
DON JUAN : Ferește-mă de primejdiile care mă amenință !

(Ies, fiecare pe cîte o ușă ; don Carlos o închide pe a lui pe dinăuntru.)

SCENA A X-A

Intră don Diego *și* Ginés *șchiopătînd.*

DON DIEGO : Ai să te duci.
GINÉS : Ba n-am să mă duc.
DON DIEGO : De ce ?
GINÉS : Pentru cel mai ciudat motiv ce pot avea ca să nu merg. Pentru că am un picior rupt.
DON DIEGO : Dumnezeu să te ajute ! Ce om sucit !
GINÉS : Fiind vorba între noi, acest „Dumnezeu să te ajute" mi-aduce aminte de o poveste nostimă. Un portughez a căzut într-un puț. Cineva văzîndu-l îi zise : „Dumnezeu să te ajute !" Și cel de jos îi răspunse : „Acum nu mai poate". Răspunsul e bine venit și se potrivește de minune cu povestea noastră, dacă e tot una să fi căzut într-un puț ori de pe un balcon.
DON DIEGO : Și eu am sărit și n-am pățit nimic.
GINÉS : Ce vrei, dacă dumneata nu ești sfărîmicios și eu sînt.
DON DIEGO : Din cauza neîndemînării ai pățit-o.
GINÉS : Așa e cînd nu ești obișnuit ; ceea ce-i rău pentru unul, pentru altul e bine. Înfometat și obosit, a sosit la han un călugăr și-a întrebat

pe hangiță ce avea de mîncare. Hangița i-a răspuns : „Dacă nu tai o găină, n-am nimic". „Și cine s-o mănînce, a răspuns călugărul fără chef, dacă o tai ?" „O să fie fragedă, i-a întors-o hangița, pentru că am eu un mijloc secret ca s-o frăgezesc." Și luînd găina vie, a pus-o la foc, de i-a ars picioarele, și în felul acesta sființiei-sale i s-a părut fragedă. Și deși poate numai din cauza foamei i s-a părut așa, s-a culcat în pat. Patul era așa de tare, că nu putea dormi, și, aducîndu-și aminte de mijlocul secret de a frăgezi găina, căută o lumînare, și încercă să ardă picioarele patului. Hangița, văzînd lumina, întrebă : „Ce-i asta, părinte?" Iar el îi răspunse: „Jupîneasă, ca să se înmoaie patul, îi ard picioarele". Așa că nu te necăji dacă mijlocul dumitale secret are efect, pentru că dumneata ești paie și eu găină.

DON DIEGO : Nu mai trăncăni degeaba, că n-o să-mi scapi, Ginés ; o să trebuiască să te duci s-o vezi pe Inés.

GINÉS : Păi nu s-a arătat Inés ca o fiară vrăjmașă și nu ne-a chinuit ea azi noapte în toate felurile, înghesuindu-ne într-un colț, și la urmă făcîndu-ne vînt de pe un balcon ca unor servitori [1], eu al ei, și dumneata al iubitei dumitale ? În viața mea n-am s-o mai văd, zău așa !

DON DIEGO : Dimpotrivă, ea a scăpat viața și onoarea Beatricei, și eu trebuie să-i fiu recu-

[1] Joc de cuvinte destul de pipărat, pentru că pe vremea lui Calderón la oala de noapte se zicea servitor (n. t.).

noscător pentru iscusința de care a dat dovadă.

GINÉS : Eu nu, pentru că un om care a căzut cum am căzut eu nu mai poate fi recunoscător celei care l-a făcut să cadă.

DON DIEGO : Mă miră încăpățînarea ta.

GINÉS : Ce, eu n-am voie nici să mă supăr, stăpîne, cînd văd că iubirea dumitale ne-a sucit la amîndoi și capetele, și picioarele ?

DON DIEGO : O să te duci pentru mine.

GINÉS : O să mă duc, dar să știi că n-o să fac nici o procopseală.

DON DIEGO : De ce ?

GINÉS : Fiindcă o să plec cu piciorul stîng.

DON DIEGO : Te aștept la colțul străzii.

GINÉS : Vei avea puțin de așteptat, dacă numai cu Inés vrei să vorbești.

DON DIEGO : De ce crezi ?

GINÉS : Pentru că, judecînd după îmbrăcăminte, după mersu-i sprinten și după mijlocelul subțire, tocmai a ieșit acum pe poartă.

DON DIEGO : Ea e, în adevăr, dar n-aș vrea să-i vorbesc în stradă. Spune-i c-o aștept sub poarta de colo, și să vie repede. *(Se retrage în culise.)*

SCENA A XI-A

Intră Inés, *cu o mantie pe cap.*

INÉS *(aparte)* : De la fereastră l-am zărit pe *don* Diego, și chiar dacă-mi este așa de teamă, tot îi voi vorbi, pentru că stăpîna, încrezătoare în iscusința mea, m-a trimis cu mare zor.

GINÉS : Degeaba te ascunzi, Inés, sub mantie, dacă nurii tăi strigă în gura mare că tu ești cea mai mîndră floare între femei.

INÉS : Ce înseamnă asta, Gineselul meu ?

GINÉS : Asta înseamnă că șchiopătez.

INÉS : Asta o văd eu, dar din ce beteșug ?

GINÉS : Dintr-un beteșug al tău, Inés.

INÉS : Minți ca un nerușinat.

GINÉS : Beteșugul meu e balconul tău ; și acum cred că te-ai lămurit că beteșugul meu ești tu.

INÉS : Ți-aș arăta eu ție, dacă n-ar trebui să mă duc la Violante cu o însărcinare, și n-aș vrea să mă vadă nimeni din casă că vorbesc cu tine.

GINÉS : Doar să-ți spună colea stăpînul meu o vorbuliță și poți pleca.

INÉS : Asta ar fi și mai rău, că dacă stăpîna ar ști c-am vorbit cu tine m-ar omorî.

SCENA A XII-A

Intră don Diego.

DON DIEGO : De ce, Inés ?

INÉS : Pentru că e așa de supărată, săraca, și atît de mînioasă pe dumneata, că mi-a poruncit să nu care cumva să primesc scrisoare sau însărcinare de la dumneata.

DON DIEGO : Cum se poate, Inés, să pedepsească ea cu atîta asprime pe acela care o adoră ?

INÉS : Eu te-aș sfătui...

DON DIEGO : Ce, Inés ?

INÉS : Să nu mai vii aici cu vorbe dulci și să-ți cauți iubirea în altă parte.

GINÉS : Oricît de furios ar fi cineva, se potolește cînd aude că dacă nu încetează cu insistențele, o să fie aruncat de pe un balcon de patru servitori. Stăpîna ta te-a trimis doar pe tine să ne faci vînt și m-ai și lăsat șchiop. Ce mai vrea acum ?

DON DIEGO : Și tu ești împotriva mea, Inés ?

INÉS : Dacă vorbesc așa aici, numai Dumnezeu știe de cîte ori te-am dezvinovățit în ochii stăpînei.

DON DIEGO : Atunci, dacă ești de partea mea, Inés, ajută-mă s-o pot vedea doar o clipă.

INÉS : Parcă la asta se gîndește ea !

DON DIEGO : Și ai încredere în mine ; o să vezi cum o să-ți rămîn îndatorat. *(Îi dă o pungă.)*

INÉS : Eu n-am nevoie de așa ceva.

GINÉS : Nici vorbă.

INÉS : Dar ca să vezi că vreau să te servesc, am să încerc totuși să fac ceva pentru dumneata. Voi spune că m-am întors de unde m-a trimis cu scrisoarea ; dar pentru că și începe să înnopteze și stăpîna mea nu-i acasă, dumneata așteaptă aici să intru eu și, cum am să las ușa deschisă...

DON DIEGO : Ah, Inés ! Simt că-mi vine inima la loc.

INÉS : Vei putea să intri după mine, și pe urmă cum ne-o fi norocul.

DON DIEGO : Așa voi face ; te urmez.

GINÉS : Ah, Inés, cum te iubesc !

INÉS : Cavalere, cu mine vorbești ori cu punga mea ?

GINÉS : Cu cine vrei dumneata, și nu uita să pui adresa mea pe plic.

INÉS : Lasă-mă în pace ; nu vorbesc cu un bărbat despre care știu de ce picior șchioapătă.

DON DIEGO : Urmează-mă, Ginés.

GINÉS : Eu ?

DON DIEGO : Da.

GINÉS : Unde ?

DON DIEGO : Vino cu mine.

GINÉS : Dracu să mă ia, amin ! Ce, vrei să mă închidă iar ? Dacă e să mai sar de pe un balcon, atunci socotește că am sărit, și mă găsești aici, în stradă.

DON DIEGO : Frica ta mă înștiințează că trebuie să mă duc singur.

(Iese.)

SCENA A XIII-A

Odaie în casa lui don *Juan.*

Intră doña Beatriz *și* doña Leonor.

DOÑA BEATRIZ : Du-te Isabel, și spune unui servitor să pună o lampă în odaia asta, că eu, după ce termin lucrul, mă duc să mă distrez puțin privind pe fereastră.

DOÑA LEONOR : Voi face cum poruncești. *(Aparte.)* Rău e să servești, dar și mai rău să servești cînd nu te bucuri de încredere. Beatriz și Inés umblă mereu ferindu-se de mine. Una a ieșit afară, și cealaltă trebuie s-o aștepte aici. Știu eu ce înseamnă toate secretele astea, dar să le las în pace ; pricep eu unde vor

să ajungă. Tot așa mă feream și eu acasă, cînd de una, cînd de alta, cînd eram și eu servită. Dar ajunge cu amintirile, și pentru că acum nu ești decît o slujnică, Leonor, ascultă, privește și taci. *(Iese.)*

SCENA A XIV-A

Intră Inés.

INÉS : Să nu-mi zici acum că am întîrziat.

DOÑA BEATRIZ : Te-am așteptat aici să aflu ce s-a întîmplat cu *don* Diego, Inés. Spune-mi repede. Ce vești îmi aduci ?

INÉS : Scrisoarea n-a rătăcit adresa ; vine după mine, fără să știe că îl chemi ; acum e rîndul dumitale. Să te prefaci că ești foarte supărată. Și mai întîi de toate pe mine.

DOÑA BEATRIZ : Inés, vezi cine umblă pe-afară.

INÉS : Vai, stăpînă ! Un bărbat.

DOÑA BEATRIZ : Cine e ?

SCENA A XV-A

Intră don Diego.

DON DIEGO : Acela care, la picioarele tale, frumoasă Beatriz, îți dăruiește de mii de ori sufletul.

DOÑA BEATRIZ : Ce-i asta, Inés ?

INÉS : Adineaori am lăsat ușa închisă.

DOÑA BEATRIZ : Minţi : m-ai trădat. Să nu mai stai nici o clipă în casa mea.

DON DIEGO : De ce-o cerţi pe Inés, Beatriz, cînd numai eu sînt pricina supărării tale. Pe mine descarcă-ţi mînia ; că eu nu vreau altă răsplată decît să te răzbuni.

DOÑA BEATRIZ : Acum ar fi de prisos atîtea scuze, ştiind că azi e cu neputinţă să meriţi de la mine vreo crezare.

DON DIEGO : Niciodată, Beatriz, niciodată pasiunea mea n-a sperat să-mi fie împlinită.

DOÑA BEATRIZ : Da, niciodată mai puţin ca azi.

DON DIEGO : Pentru ce ?

DOÑA BEATRIZ : Pentru că e cu neputinţă să merite dragoste cine ofensează pe aceea pe care pretinde c-o iubeşte.

DON DIEGO : N-am altă dorinţă decît să mă dezvinovăţesc de această bănuială.

DOÑA BEATRIZ : Greu vei izbuti s-o faci.

DON DIEGO : Poate că, totuşi, voi izbuti.

DOÑA BEATRIZ : Ceasul e foarte nepotrivit. Uşa e deschisă, şi eu nu mai umblu după fericire. Du-te, că dacă te vede cineva aici, sînt pierdută.

DON DIEGO : Ocazia e prea favorabilă ca s-o scap. După ce mă vei asculta, voi pleca de îndată.

DOÑA BEATRIZ : Inés, păzeşte uşa. Ca să plece, tot trebuie să-l ascult. *(Inés iese.)*

DON DIEGO : Frumoasă Beatriz, am pornit din Valencia...

(Inés intră iar speriată.)

INÉS : Vai, ce nenorocire !

DOÑA BEATRIZ : Ce este ?

INÉS : Vine stăpînul.

DOÑA BEATRIZ : O, nefericita de mine!

INÉS *(către* don *Diego)* : Ce mai aștepți ? Poate reușim să scăpăm dacă intri în ascunzătoarea de azi noapte.

DON DIEGO : Niciodată n-am avut noroc în dragoste ! *(Se ascunde.)*

DOÑA BEATRIZ : Ce crudă mi-e soarta !

INÉS : De ce te tulburi și-ți pierzi firea ? Nu te teme, că stăpînul nu bănuiește nimic. Văd că intră întîi în odaia lui, așa că poate nici nu vine aici.

DOÑA BEATRIZ : Vai, Inés ! Ce îngrijorată sînt !

SCENA A XVI-A

Intră don Carlos *și* don Juan.

DON JUAN *(aparte amîndoi)* : Și cum îți spuneam, *don* Carlos, cînd am venit acasă, am zărit un om intrînd. Așteaptă în stradă, și să nu lași pe nimeni să iasă nici pe ușă, nici pe fereastră.

DON CARLOS : Intră și fii fără grijă, *don* Juan, că spatele îți este asigurat. *(Iese.)*

DON JUAN : Beatriz !

DOÑA BEATRIZ : Ce este, frate ?...

DON JUAN : Ce făceai ?

DOÑA BEATRIZ : Stăteam aici cu Inés.

DON JUAN : Foarte bine.

DOÑA BEATRIZ : Unde te duci ?

DON JUAN : Ce, ţi se pare ciudat să intru unde vreau în casa mea ?

DOÑA BEATRIZ : Nu ; dar mă miră...

DON JUAN : La o parte !

DOÑA BEATRIZ : Mă miră însă felul în care-mi vorbeşti.

DON JUAN : La o parte dinaintea mea.

DOÑA BEATRIZ *(aparte)* : Ce nenorocire !

DON DIEGO *(în culise)* : Vine spre odaia asta. Trebuie să fie vreo ieşire în altă cameră. Să vedem dacă nu sînt mai sigur acolo. *(Intră într-o altă încăpere).*

DON JUAN : În felul acesta voi scăpa dintr-odată de toate temerile. *(Intră după don Diego, scoţînd spada.)*

DOÑA BEATRIZ : Ca să intre în odaie — vai de mine ! — scoate spada.

INÉS : Va fi moarte de om !

DOÑA BEATRIZ : Zarurile au fost aruncate !

INÉS : Şi spre pierdere, stăpînă.

DOÑA BEATRIZ : Îmi voi pierde şi onoarea, şi viaţa.

INÉS : Oricare din ele e un giuvaer. Să fugim !

DOÑA BEATRIZ : Nu mai am răsuflare nici să fug.

INÉS *(privind înăuntru)* : Dar a plecat, stăpînă. Zău că nu mai e acolo.

(Dinăuntru, d o ñ a *Leonor.)*

DOÑA LEONOR : Vai de mine, nefericita !

DOÑA BEATRIZ : Trecînd dintr-o odaie în alta, a nimerit peste Isabel ; ea, văzîndu-l, s-o fi speriat, şi fugind, vine încoa. Dă-te de o parte. *(Se retrag amîndouă.)*

SCENA A XVII-A

Intră doña Leonor *cu o lampă, și după ea* don Diego.

DOÑA LEONOR : Tinere, ce-mi pari mai degrabă umbră, iluzie ori fantomă, ce vrei de la mine ? Nu-ți ajunge că m-ai gonit din casa mea ? Acum vrei să mă gonești și din alta străină ?

DON DIEGO : Femeie, ce-mi pari mai degrabă fantomă, iluzie ori umbră, nu-mi ajung oare nenorocirile mele ca să vii să mi le sporești tu cu altele și să mă omori a doua oară ? Dar nu, căci azi...

SCENA A XVIII-A

Intră don Juan.

DON JUAN : În zadar, chiar de te-ai ascunde în măruntaiele pămîntului, nu vei putea... *Don* Diego ? *(Îl recunoaște.)*

DON DIEGO : Oprește-ți spada, *don* Juan ; căci deși prezența mea aici aduce o jignire acestei case, nu însă și onoarei tale. Și dacă voi putea să-ți dau satisfacție prin vorbe, e mai bine, căci e un lucru binecunoscut că cea mai bună răzbunare se împlinește atunci cînd nu e nevoie de răzbunare.

DON JUAN *(aparte)*: Este *don* Diego Centellas pe care-l găsesc cu Leonor și astfel scap de

bănuieli. Mi s-a luat o piatră de pe suflet. Măcar că și asta e o nenorocire, e mai ușor de suportat.

DOÑA BEATRIZ *(aparte)*: Văzîndu-l, și-a lăsat în jos spada ; ascultă ce vorbesc.

DON DIEGO : Eu, *don* Juan, m-am îndrăgostit în capitală de această femeie, de *doña* Leonor, în a cărei casă, într-o noapte, mi s-a întîmplat o nenorocire. Întorcîndu-mă la Valencia, și avînd vești că stă în casa dumitale...

DOÑA LEONOR : Vai de mine !

DON DIEGO : În astă noapte am îndrăznit să intru să-i vorbesc.

DOÑA BEATRIZ : Ce minunată dezvinovățire, Inés. *(Aparte către ea.)* Și dacă acum Isabel va adeveri-o ! Fă-i semne să spuie că da, că ea e femeia.

(Inés îi face semne doñei *Leonor.)*

DOÑA LEONOR : Recunosc, *don* Juan, că tot ce ai auzit aici e adevărat. *Don* Diego e vinovat de nenorocirea mea. Din cauza lui, surghiunită din patria mea, urîtă de tată, disprețuită de iubitul meu, trăiesc în halul și vestmîntul ăsta, slujind sorei dumitale.

INÉS : A înțeles semnele. *(Aparte amîndouă.)*

DOÑA BEATRIZ : Și se preface așa de bine, că pînă și pe mine mă înșală.

DOÑA LEONOR : Dar să spuie el, dacă eu, aici ori acolo, i-am dat...

DON JUAN : Taci, taci !

DOÑA LEONOR : Ocazie ...

DON JUAN : Nu te dezvinovăți. *(Aparte.)* Ce femeie nefericită !

INÉS *(aparte către Beatriz)*: Mult îi datorezi, stăpînă. Se învinovăţeşte ca să te scape pe dumneata.

DOÑA BEATRIZ : Mai rămîne acum s-o creadă şi fratele meu.

DON JUAN *(aparte)*: Ce să fac ? Căci deşi n-am nici o îndoială... Numai s-o creadă şi Carlos...

SCENA A XIX-A

Intră d o n *Carlos şi rămîne lîngă uşă.*

DON CARLOS : Din stradă auzind zăngănit de spade, am ieşit şi iată-mă gata să-i sar în ajutor lui *don* Juan... Dar văd că a încetat zăngănitul ; de aici voi auzi ce vorbesc ; şi poate pentru onoarea lui ar fi mai bună o împăcăciune decît o răzbunare.

DON DIEGO : Am greşit faţă de dumneata, dar pentru că ofensa n-a ajuns pînă la necinstire, vezi şi dumneata dacă nu e mai bine să amîni pedeapsa decît s-o răzbuni pe dată.

DON JUAN : Lămuririle dumitale, *don* Diego, se potrivesc cu ceea ce ştiu eu despre *doña* Leonor.

DON CARLOS : Ce-mi aud urechile ! Simt că-mi îngheaţă sîngele în vine. A pomenit de Leonor şi de *don* Diego.

DON JUAN : Dar aş mai avea de pus o întrebare. În seara asta pentru prima dată ai intrat aici să-i vorbeşti ?

DON DIEGO *(aparte)*: Întrebarea e şireată. Dar, fie ce-o fi, trebuie să răspund ceva. *(Tare.)* Nu, azi noapte am intrat pe uşa asta şi am ieşit pe

fereastră. Odată știută vina, ce importanță are cînd am greșit pentru prima dată ?

DON JUAN : Are importanță mai mult decît crezi.

DON CARLOS : Doamne, *don* Juan e gelos mai mult pe mine !

DOÑA BEATRIZ *(aparte)*: Fiindcă l-a crezut, acum pot să ies. *(Aparte.)* Vezi, *don* Juan, ai grijă să mă bănuiești și altă dată. Și vezi pe cine mi-a trimis logodnica ta să mă servească. *(Aparte către* doña *Leonor)*: Iartă-mă prietenă, și joacă-ți rolul mai departe.

DOÑA LEONOR *(aparte, Beatricci)*: Nu înțeleg ce-mi spui.

DON JUAN : Acum nu-i vreme de asta, Beatriz ; căci oricîte lămuriri mi-ar da *don* Diego, faptul că Leonor stă în casa mea, trimeasă de cine știi și tu, pe mine nu mă scutește de obligația pe care mi-o impune noblețea mea, și de aceea chiar dacă vine pentru ea și nu pentru tine, asta nu ajunge ca să-i las nepedepsită cutezanța.

SCENA A XX-A

Intră don Carlos.

DON CARLOS : Dacă îndrăzneala mă privește pe mine, atunci și răzbunarea tot pe mine mă privește.

DOÑA LEONOR *(aparte)*: Ce văd ? Carlos aci ? Asta-mi mai lipsea acum !

DON DIEGO : Dar cine ești dumneata, de te amesteci între noi și vrei să împlinești răzbunarea ! ?

DON CARLOS : Ai putea avea destule motive să mă cunoști. Eu sînt acela care te-a rănit, de s-a crezut că ești mort, și acum caută să termine ceea ce a lăsat atunci neterminat.
DOÑA LEONOR : Vai, ce nenorocire neașteptată !
DON DIEGO : Dimpotrivă, eu cred că ai venit ca eu să mă pot răzbuna azi de toate.
DON JUAN : Carlos, sînt alături de tine.
DON DIEGO : Nu mă sperie gîndul că am să lupt cu doi.

SCENA A XXI-A

Ginés *din culise.*

GINÉS : Aici vor să se bată. Intrați cu toții. *(Intră Ginés cu cîțiva oameni după el.)*
TOȚI : Ce înseamnă asta ?
DOÑA BEATRIZ *(aparte către Inés) :* Inés, stinge lumina, poate vom izbuti să evităm nenorocirile care se pot întîmpla.

(Inés stinge lumina și bărbații își încrucișază spadele.)

GINÉS : Să nu lovească nimeni pe întuneric.
DON JUAN : Luați aminte că asta e casa mea.
GINÉS : Aprinde o lumină și-au s-o vadă.
DOÑA LEONOR : Ce nenorocire !
DON DIEGO *(aparte) :* Am nimerit ușa. Asta nu înseamnă că fug din fața primejdiei, cît că dau mai bună ocazie speranțelor. *(Iese.)*
DOÑA BEATRIZ *(aparte) :* Îngrozită mă retrag în odaia mea. *(Iese.)*

INÉS : Am făcut o treabă atît de bună, că de bună ce este a ieșit rea. *(Iese.)*

GINÉS : Stăpîne, unde ești, că te și așteaptă doctorul.

DON CARLOS : Mori, trădătorule !

GINÉS : Am murit ! Că e de ajuns s-o poruncești dumneata. *(Aparte.)* Iar diavolul să mai aștepte pînă s-o faci cu adevărat.

CINEVA DIN MULȚIME : A murit unul ; eu zic să ieșim să nu ne prindă aici justiția ; haideți să fugim din casa asta. *(Ies toți cei care veniseră o dată cu Ginés.)*

DON JUAN *(aparte)* : Mă duc eu să caut o lumînare. *(Iese.)*

DOÑA LEONOR *(aparte)* : Zăpăcită și tulburată, împiedicîndu-mă în nenorocirile mele, de aici nu mă mișc.

DON CARLOS *(aparte)* : Nu mă voi clinti de aici. Deși aud că pleacă toți, nu se cuvine să fug din locul unde am scos spada.

SCENA A XXII-A

Intră d o n Juan *cu lumină.*

DON JUAN : Acum avem lumină.

DOÑA LEONOR : Dragul meu Carlos !

DON JUAN : Singuri amîndoi ?

DON CARLOS : Ce te sperii ? Cum aș putea întoarce eu spatele unui vrăjmaș. Aflîndu-mă cu Leonor, înseamnă să mă găsești cu alt dușman, dar pe acesta nu-l biruiești decît fugind. *(Vrea să plece, însă îl oprește* don *Juan.)*

DON JUAN : Așteaptă.

DON CARLOS : Lasă-mă să-l urmăresc pe celălalt, căci astfel fug de acesta.
DON JUAN : Nu mai ai după cine alerga.
DOÑA LEONOR : Oh ! dacă aş putea să-mi sparg pieptul să las inima să vorbească prin fapte, şi nu gura, cu vorbe zadarnice !
DON CARLOS : Şi inima ţi-ar fi trădătoare, pentru că e a ta.
DOÑA LEONOR : Ba pentru că e a mea, ar fi sinceră.
DON CARLOS : Ceea ce am văzut o dovedeşte îndeajuns. Ah, femeie fără suflet, dacă ai putut uita ceea ce-mi datorezi, nu-ţi puteai măcar aminti că te afli în casa lui *don* Juan ?
DOÑA LEONOR : Ce vină îmi găseşti mie pentru nesăbuinţa unui bărbat necunoscut ?
DON CARLOS : Nici una. Să ne scutim de întrebări şi răspunsuri. *(Către* don *Juan.)* Vere, prietene, pentru că aşa de fericit pentru tine şi atît de nefericit pentru mine se termină întîmplarea aceasta ce mi-a oprit plecarea, rămîi cu bine, şi deşi plec ca un mişel din Valencia, negreşit trebuie s-o părăsesc în astă noapte, chiar de-ar zice duşmanul că fug, căci nu mai ţin nici la onoare, nici la faimă. Prietenia mă îndeamnă să-ţi încredinţez pe această femeie, căci, la urma urmei, am iubit-o mult de tot, nu ca s-o ţii în casă, ci ca s-o laşi în casa lui *don* Diego şi să se bucure el de iubirea ei, şi ea să fie fericită... Dar mai bine nu mai zic nimic. Cu bine, *don* Juan.
DOÑA LEONOR : Vai, Doamne ! Aşteaptă, Carlos !
DON CARLOS : Tot mai ai ceva de spus ?
DOÑA LEONOR : Dacă aş fi ştiut...
DON CARLOS : Taci odată !

DOÑA LEONOR : Că aici...
DON CARLOS : Nu vreau să aud nimic de la tine.
DOÑA LEONOR : Dar eu... Uite, nu mai pot vorbi. Mă înăbuș, nu mai văd nimic, mi se taie respirația. Doamne Isuse ! *(Leșină.)*
DON JUAN : Mi-a căzut în brațe leșinată.
DON CARLOS : Ține-o, *don* Juan... Vai, Leonor ! Cum te ador, chiar dacă mă omori ! Mai mult mă doare nenorocirea ta decît trădarea.
DON JUAN : Cuvintele i s-au schimbat în lacrimi și gemete. Așteaptă, Carlos, să intru cu ea în odaia surorii mele.
DON CARLOS : Te aștept, *don* Juan. Du-te ; să i se dea îndată îngrijiri. Ba nu, mai bine las-o să moară, decît să se păstreze pentru altă iubire.
DON JUAN : Pe urmă vom vedea amîndoi ce avem de făcut. *(Intră cu ea în odaia Beatricei.)*
DON CARLOS : Blestemat fie devotamentul meu atît de laș, patimă atît de cotropitoare, iubire atît de robită, voință atît de neputincioasă ! La suspinele ei mincinoase, eu răspund cu mai multă iubire, la jignirile ei, cu mai multe griji, la trădarea ei, cu mai multă statornicie ! Dar de ce să mă mir și să mă neliniștesc pentru soarta mea ? Că cine nu iubește greșelile, nu poate spune că iubește cu adevărat.

ACTUL AL TREILEA

SCENA I

Intră d o n Carlos *și* d o n Juan.

DON CARLOS : Și-a venit în fire ?

DON JUAN : Da, însă și-a venit în așa fel că mai bine ar fi fost să nu-și fi venit.

DON CARLOS : Cum așa ?

DON JUAN : După ce și-a venit în fire, așa de mare i-a fost durerea, că o dată cu trezirea din leșin și-a pierdut mințile, judecînd după cum se frămînta și se văita amețită și tulburată.

DON CARLOS : Și ce zice ?

DON JUAN : Că e nefericită din pricină că nimeni nu vrea să-i asculte vorbele.

DON CARLOS : Blestemată să-mi fie patima !

DON JUAN : Tu ce-ai hotărît ?

DON CARLOS : La două lucruri m-am gîndit, și n-aș vrea, *don* Juan, să le audă cineva care n-ar fi îndrăgostit. Vrei să-ți spun, *don* Juan, dintre atîtea aiureli, fantezii și iluzii ce-mi umblă prin cap, care sînt cele ce-mi fac mai multă plăcere, cînd mă opresc la ele și mă simt îndemnat să le împlinesc ?

DON JUAN : Da, spune-mi.

DON CARLOS : Dar să nu rîzi de mine ; mărturisesc că sînt nebun. Dacă în starea asta aș izbuti să-l înduplec pe *don* Diego să înapoieze Leonorei onoarea pierdută și ea, cu cinstea nepătată s-ar întoarce în liniște acasă cu tatăl său, aceasta ar fi cea mai neobișnuită răzbunare, căci i-aș aduce o bucurie în loc de năpăstuirea la care s-ar aștepta din partea mea. Leonor e îndrăgostită de *don* Diego, iar *don* Diego de Leonor, așa cum o dovedesc cele întîmplate. Și atunci, ce pierd eu ? Totul și nimic. Astfel, în strania durere ce am suferit și mai sufăr încă, hotărîrea asta mi se pare cea mai nimerită. Să fie fericită cu el Leonor, dacă tot am pierdut-o.

DON JUAN : Hotărîrea ta este foarte generoasă și dovedește a fi rodul unei pasiuni pe cît de sincere, pe atît de nobile.

DON CARLOS : Dar prin ce mijloc vom putea, *don* Juan, s-o înfăptuim ?

DON JUAN : Nu știu, pentru că dacă vom încerca să-i vorbim lui *don* Diego, tu sau eu, și să-i propunem căsătoria, el n-o va primi. Oricît ar dori-o el însuși, nu-i drept ca un bărbat să încuviințeze ce-i cere iubitul alesei inimii lui, așa că trebuie să ne gîndim la altcineva care să încerce a-i vorbi.

DON CARLOS : Cel mai nimerit lucru ar fi să vorbești cu tatăl Leonorei, mărturisindu-i că stă ascunsă în casa ta, și el ar putea împăca lucrurile.

DON JUAN : Asta are alt neajuns.

DON CARLOS : Care ?

DON JUAN : Cearta care s-ar isca între amîndoi, și afară de asta nu s-ar mai ști că tu te-ai sacrificat.

DON CARLOS : Ai dreptate. Dar cine să încerce atunci să ducă tratativele.

DON JUAN : Știu eu acum cine va fi în stare să limpezească totul.

DON CARLOS Cine ?

DON JUAN : *Doña* Beatriz, sora mea, pentru că e femeie și *don* Diego nu i-ar putea respinge propunerea sub cuvînt că îl împiedică onoarea, și al doilea pentru că e de datoria lui să onoreze pe aceea în a cărei casă stă, după ce-i va spune cine e.

DON CARLOS : Bine gîndit.

DON JUAN : Atunci ascunde-te pînă mă duc eu să aranjez lucrurile.

DON CARLOS : Eu, de ce ?

DON JUAN : Ca să nu te vadă nici tatăl Leonorei, nici *don* Diego pînă nu termin eu totul.

DON CARLOS : Eu să mă ascund ?

DON JUAN : Da, ori dacă nu, trebuie să renunți la planul tău.

DON CARLOS : Mă voi supune, dar cu condiția să nu știe nimeni altcineva decît tine.

DON JUAN : N-avea nici o grijă.

DON CARLOS : Du-te cu Dumnezeu. *(Aparte.)* Ah, Leonor, cît datorezi tu iubirii mele, fiară ucigașă : întîi viața, pentru o ofensă, și apoi, pentru a doua, onoarea. *(Se ascunde și închide ușa.)*

DON JUAN : Dacă izbutesc să duc la bun sfîrșit acest plan, eu voi ieși mai bine decît toți, căci rămîn prieten cu *doña* Leonor, cu tatăl ei și cu *don* Diego, și, în sfîrșit, mă

văd dezlegat de obligațiile ce-mi luasem față de *don* Carlos. Așadar, trebuie să mă silesc să scap cu față curată din această încurcătură de care atîrnă liniștea și onoarea mea.

SCENA A II-A

Intră doña Beatriz.

DOÑA BEATRIZ : *Don* Carlos nu-i aici ?

DON JUAN : Nu, Beatriz.

DOÑA BEATRIZ : Venisem în odaia ta doar să-l caut pe el.

DON JUAN : Cînd a leșinat Leonor, l-am lăsat aici, și cînd m-am întors nu l-am mai găsit. *(Aparte.)* Nici chiar sora mea nu trebuie să știe că *don* Carlos stă ascuns.

DOÑA BEATRIZ : Fără îndoială, curajul îl va fi îndemnat să-l urmărească pe *don* Diego.

DON JUAN : Fiindcă nu știu unde l-aș putea găsi, nu mă pot lua pe urmele lui. Dar tu, ce voiai de la el ?

DOÑA BEATRIZ : Să-i spun, *don* Juan, că dacă nu din iubire, cel puțin ca un om de lume și cavaler, s-ar cădea să-i fie milă de logodnica lui care plînge de ți se rupe inima.

DON JUAN : Ce zice ?

DOÑA BEATRIZ : Că numai vorbind cu *don* Carlos s-ar mai mîngîia nițel.

DON JUAN : Atunci, pentru că el nu-i aici, și sîntem doar noi amîndoi, Beatriz, mă gîn-

desc să-ți încredințez un gînd despre care vreau să aflu părerea ta.

DOÑA BEATRIZ : M-aș mira să ai a-mi încredința mie ceva ; pentru că pare foarte ciudat să ai încredere în cineva care ți-a dat ocazie să te îndoiești atît, *don* Juan, încît a putut să te roadă bănuiala cu care azi noapte ai intrat în casă. Cum poți oare să ai încredere și să fii bănuitor în același timp ?

DON JUAN : E de prisos, Beatriz, să mai răspund la reproșul tău, știi prea bine cît îți prețuiesc virtutea și pudoarea... În sfîrșit, Beatriz, numai tu vei putea să ne scapi azi pe toți de atîtea primejdii cîte ne amenință viața. Pe *don* Diego, pe *don* Carlos și chiar pe mine, pentru că și eu sînt amestecat în certurile lor.

DOÑA BEATRIZ : Eu ? Și în ce fel ?

DON JUAN : În felul următor ; ascultă și-l vei afla. Știind cine este Leonor, eu sînt dator să-i apăr onoarea și reputația ; dar, dacă voi căuta să mă înțeleg cu *don* Diego, nu știu cum va ieși, iar dacă ajung pînă a-i vorbi, onoarea îmi cere să nu mă las pînă nu voi izbuti să-l fac să cedeze. De aceea, Beatriz, aș vrea să te însărcinezi tu să-i vorbești. Femeile au un dar deosebit de a aranja asemenea lucruri, un fel de blîndețe pe care noi n-o avem, cu atît mai mult cu cît iubita lui locuiește în casa ta și vărul și fratele tău sînt amestecați în primejdie. Iată dar motivele care ar trebui să te îndemne să-l chemi...

DOÑA BEATRIZ : Pe cine ?

DON JUAN : Pe *don* Diego, dîndu-i să înțeleagă cît ai fost de ofensată că nu ți-a păstrat respectul cuvenit îndrăznind să intre pe ascuns în casa noastră. Iar spre a curma primejdiile ce amenință pe Leonor, să-i propui s-o ia în căsătorie, făcîndu-ne astfel pe noi toți să-ți rămînem îndatorați, și toate acestea în așa chip, încît să creadă că ideea vine de la tine și să nu poată bănui că l-am rugat noi.

DOÑA BEATRIZ : Bine te-ai gîndit, *don* Juan. Voi face precum zici.

DON JUAN : Atunci eu mă duc să văd dacă-l mai găsesc pe Carlos. Tu, dacă te întorci în odaia ta, pune să închidă bine odaia asta. *(Iese.)*

DOÑA BEATRIZ : Am s-o închid chiar eu. *(Aparte.)* Doamne, ce-am ajuns ? ! Să mă văd silită să fiu eu însămi mijlocitoarea ofenselor mele și părtașa geloziei ! N-am încotro ; ce să fac. Mă voi duce să-i vorbesc lui *don* Diego. Și pentru că-l primește în casă acela care ieri atît s-a împotrivit, să aflăm ce răspunde *don* Diego la asta. Să ieșim odată, oricum ar fi, din această zăpăceală, din acest chin, din această vrăjitorie. Inés !

SCENA A III-A

Intră doña Leonor.

DOÑA BEATRIZ : Leonor, tu răspunzi ?

DOÑA LEONOR : Dacă ai chemat o servitoare, nu-i de mirare să răspundă cine este.

SCENA A IV-A

Intră don Carlos *și rămîne lîngă ușă.*

DON CARLOS : Am auzit vocea Leonorei ; să întredeschid ușa, să văd dacă i-a trecut leșinul.

DOÑA BEATRIZ : Dacă ieri, Leonor, în neștiința mea te-am socotit astfel, azi cele ce știu mă fac să te așez într-un rang mult mai înalt : ești prietena mea. *(Aparte.)* Mai potrivit ar fi să zic vrăjmașă.

DOÑA LEONOR : Dacă am ajuns să pierd, doamnă, numele de servitoare, aceasta nu mă despăgubește de binele ce pierd. Sînt sclava dumitale, și dacă aceea care a venit în casa dumitale numai și numai pentru a-ți pricinui supărări merită ceva, continuă să mă tratezi ca și pînă acum.

DOÑA BEATRIZ : Cum se poate așa ceva, Leonor, cînd, fiind cine ești și stînd în casa mea, eu încerc să-ți dau un soț ?

DOÑA LEONOR : În vecii vecilor să-ți dea Dumnezeu toate bucuriile pe care le meriți. Dar *don* Carlos nu mă vrea de soție. E atît de gelos...

DOÑA BEATRIZ : Dar nu de *don* Carlos voiam să-ți vorbesc.

DOÑA LEONOR : Atunci de cine ?

DOÑA BEATRIZ : De *don* Diego Centellas.

DOÑA LEONOR : Nu-ți mai da osteneală. Mai degrabă m-aș omorî decît să-mi dau mîna lui *don* Diego.

DOÑA BEATRIZ : Cum, tu nu l-ai iubit niciodată pe *don* Diego ?

DOÑA LEONOR : Nici viespea călcată printre florile lui april, nici vipera rănită pe cîmp, nici tigrul furios din pădure, nici șarpele veninos ascuns între stînci nu mi-ar putea face atîta rău cît mi-a făcut el.

DOÑA BEATRIZ : Încet ! Încet ! Căci, deși vreau să-l disprețuiești, nu vreau să-l hulești atît.

DON CARLOS *(aparte)* : Ah, trădătoareo ! A vorbit așa pentru că a văzut că m-am ascuns aici.

DOÑA BEATRIZ : Eu credeam că-ți făcea curte ; nu bănuisem că te ofensează acela care era să moară pentru tine la Madrid și-a venit să te caute aici.

DOÑA LEONOR : Dacă ai ști cît mă jignește cu pretenția lui...

DOÑA BEATRIZ : Vom vedea-o în curînd, căci trebuie să ieșim o dată din acest întunecos labirint, el, tu, eu, *don* Juan și *don* Carlos. *(Iese.)*

DON CARLOS *(aparte)* : Beatriz a plecat și Leonor a rămas singură și plînge. Dar ce are a face, cînd lacrimile sînt așa de înșelătoare. Căci, deși o văd plîngînd, știu eu pe cine plînge.

DOÑA LEONOR : Vai, Dumnezeule bun și mare !

DON CARLOS *(aparte)* : Ah, gelozie !

DOÑA LEONOR : Ce vor putea lacrimile mele ?...

DON CARLOS *(aparte)* : Oh, ofensă...

DOÑA LEONOR : Mai bine să plîng în vînt...

DON CARLOS *(aparte)* : Oh, iubire !...

DOÑA LEONOR : Cine va spune durerii mele motivele pentru care mă învinuiești ?...

DON CARLOS *(aparte)* : Eu le-aș spune dacă mi-ar da pace gelozia, ofensele și iubirea.

DOÑA LEONOR : Cînd am dat eu vreun prilej...
DON CARLOS *(aparte)* : Crudă soartă !...
DOÑA LEONOR : Nefericirii mele nemiloase...
DON CARLOS *(aparte)* : Neînduplecat destin...
DOÑA LEONOR : Să-mi calce astfel în picioare onoarea ?
DON CARLOS *(aparte)* : Stea nemiloasă !...
DOÑA LEONOR : De ce mă pedepsește astfel, cînd niciodată nu i-am dat ocazie ?
DON CARLOS *(aparte)* : Nu fără pricină sînt vrăjmașe soarta, norocul și steaua...
DOÑA LEONOR : Cine nevinovată se vede...
DON CARLOS *(aparte)* : E numai minciună...
DOÑA LEONOR : În oarba zăpăceală...
DON CARLOS *(aparte)* : Și trădare...
DOÑA LEONOR : În atît de vădită jignire.
DON CARLOS *(aparte)* : Și înșelătorie.
DOÑA LEONOR : Cînd oare vor vedea și alții adevărul pe care numai tu îl vezi, iubire ?
DON CARLOS *(aparte)* : Niciodată, pentru că totu-i minciună, trădare și înșelătorie. Fără îndoială, azi soarta mi-e potrivnică și sînt încredințat că ea știe că eu aud tot ce spune. Dar ce are aface ? Cuvîntul, acest metal ce iese din gura oamenilor, fie că e adevărat, fie că e fals, dă același sunet. De ce să-l mai cercetăm în fond, cînd e de ajuns să-l auzim.
DOÑA LEONOR : Vai, Carlos, dacă ai ști tu !

(Se aud bătăi în ușă.)

DON CARLOS *(aparte)* : Vai, Leonor, dacă... Dar bate cineva la ușă. Să mă întorc în ascunzătoarea mea.
DOÑA LEONOR *(aparte)* : Chiar cînd vorbesc fără să mă asculte, vine cineva să mă tulbure.

Mă duc să văd cine e, poate reușesc să mai rămîn singură încă nițel. *(Tare :)* Cine e?

SCENA A V-A

Intră don Pedro.

DON PEDRO : *Don* Juan e acasă? *(Aparte.)* Dumnezeule! Ce văd!

DOÑA LEONOR : A ieșit adineauri. *(Aparte.)* Dar ce văd! *(Fuge.)*

DON PEDRO : Sînt uluit! *(Leonor intră în camera unde se află don Carlos.)*

DON CARLOS *(în ușă, către Leonor)* : Nu te teme, Leonor, că te voi primi în brațele mele.

DON PEDRO : A închis ușa după ea. Dar ce are a face, dacă eu singur pot, apărîndu-mi onoarea, să îngrozesc și să înspăimînt pe toată lumea? Să spargem ușa, și după ce vom face-o țăndări, la fel voi zdrobi și pe haína care...

SCENA A VI-A

Intră doña Beatriz *pe altă ușă.*

DOÑA BEATRIZ : Lovituri și strigăte aici? Ce înseamnă asta?

DON PEDRO : Simt în piept atîta indignare, disperare și mînie, încît sînt ca un fulger, în stare să ardă tot ce i-ar sta în cale oprindu-i trecerea.

DOÑA BEATRIZ : Cum ? De unde atîta îndrăzneală în casa mea ? Cine sau ce a putut să-ți provoace atîta mînie ?

DON PEDRO : O fiară care se ascunde aici.

DOÑA BEATRIZ : Așteptați. Nu cumva o fi Leonor ?

DON PEDRO : Cine ar putea să mă împingă la asemenea faptă, dacă nu ea ?

DOÑA BEATRIZ *(aparte)* : Asta mai lipsea acum ! Alt pretendent, și încă de o vîrstă respectabilă, după *don* Carlos și după *don* Diego, ca să-i împace pe amîndoi. *(Tare.)* Foarte bine ; vei fi avînd dumneata motivele dumitale, pe care eu nu le ghicesc, s-o cauți, socotindu-te ofensat, dar cum de îndrăznești să intri în felul acesta aici, în casa mea ?

DON PEDRO : Pentru că ofensa pe care am suferit-o mi-ar da dreptul să îndrăznesc și mai mult ; dar iertați-mă, doamnă, dacă mă port astfel cu dumneavoastră.

DOÑA BEATRIZ : Te înșeli gîndindu-te că nu se va găsi în casa asta cineva...

SCENA A VII-A

Intră d o n Juan.

DON JUAN : Ce înseamnă asta ?

DOÑA BEATRIZ : Ce să însemne, decît că acest craidon bătrîn vine s-o caute tot pe Leonor și s-a apucat să spargă ușa ?

DON JUAN : Domol, domol, Beatriz, că *señor don* Pedro nici nu te-a ofensat, nici n-a greșit

adresa; fiind stăpînul acestei case, la toți ne poate porunci.

DON PEDRO: *Señor don* Juan, să nu umblăm cu complimente de prisos; eu nu sînt stăpîn și nu vreau să fiu altceva decît un străin care, încrezător în cuvintele dumitale, am venit să te văd și să-ți vorbesc, și acum o găsesc în casa dumitale pe fiica mea închisă în această odaie. Deschide, te rog, sau dacă nu, sparg ușa.

DOÑA BEATRIZ *(aparte)*: E tatăl ei.

DON JUAN *(aparte)*: Cum naiba să ies eu din viesparul ăsta? El a văzut-o. Ce să-i spun acum?

DON PEDRO: Haide, ce mai stai? Deschide o dată ușa!

DON JUAN: De bună seamă că o deschid, *don* Pedro. *(Aparte.)* Mare noroc voi avea dacă scap din încurcătura asta. *(Tare.)* Frumoasă recunoștință îmi arăți pentru osteneala ce mi-am dat! De ieri, de cînd m-am însărcinat să te ajut în nefericirea dumitale, am căutat-o pe Leonor, am adus-o în casa mea, unde stă împreună cu soră-mea, și acum încerc să fac totul astfel încît să te întorci acasă mulțumit și onorat. Dar dacă tot ce-am făcut nu-ți este pe plac, eu nu mă mai amestec.

DON PEDRO: Îngăduie-mi, *don* Juan, să-ți cad la picioare și iartă-mă că, mînios, văzînd-o, n-am mai știut ce vorbesc, pentru că aproape mi-am pierdut mințile nefericitul de mine în bucuria mea, și m-am lăsat tîrît de mînie. Dar acum, îngenunchiat la picioarele dumitale... *(Cade în genunchi.)*

DON JUAN : Ce faci, *don* Pedro ? Scoală-te !

DON PEDRO : Iar dumneata, *señora*, iartă-mi supărarea ce ţi-am pricinuit. Sînt nobil şi am fost ofensat.

DOÑA BEATRIZ : Dacă, *señor*, aş fi ştiut cine eşti, în alt chip aş fi încercat să te liniştesc.

DON JUAN *(aparte către* doña *Beatriz)* : L-ai chemat pe *don* Diego ?

DOÑA BEATRIZ *(aparte către* don *Juan)* : Da ; chiar acum s-a dus Inés să-l cheme.

DON JUAN : Vino cu mine, *don* Pedro. Avem de aranjat ceva important. Leonor este în siguranţă lîngă Beatriz.

DOÑA BEATRIZ : Iar eu, *señor*, mă însărcinez să am grijă de ea.

DON PEDRO : E de ajuns să ştiu că rămîne cu dumneata. *(Aparte.)* Doamne ! Dacă îmi spăl onoarea, pot muri liniştit după aceea.

DON JUAN *(aparte)* : Nici nu ştiu unde să-l duc. *(Către Beatriz.)* Vorbeşte în vremea asta cu *don* Diego, pentru că de asta depinde fericirea mea. (Don *Juan şi* don *Pedro ies.)*

DOÑA BEATRIZ *(aparte)* : Şi nefericirea mea. *(Tare.)* Leonor, deschide, sînt singură.

SCENA A VIII-A

Înăuntru doña Leonor *şi* don Carlos.

DOÑA LEONOR : Dacă eşti singură, deschid.

DON CARLOS : Nici Beatricei, Leonor, să nu-i spui că sînt aci.

DOÑA LEONOR : Fii liniştit, că nu-i spun.

SCENA A IX-A

Intră doña Leonor.

DOÑA BEATRIZ: Din grea încercare ai scăpat cu viață.

DOÑA LEONOR: Am găsit adăpost în odăița de alături.

DOÑA BEATRIZ: Noroc că fratele meu a lăsat-o deschisă, pentru că de obicei o ține încuiată.

DOÑA LEONOR: Nu fără adevăr pot spune de o mie de ori că aici se află viața mea. *(Aparte.)* Că doar acolo e Carlos.

DOÑA BEATRIZ: Leonor, deoarece tatăl tău ne-a sporit încurcăturile, ca și cum n-am avea destule, voi urma să-ți vorbesc acum mai pe îndelete despre ce începusem să-ți spun adineaori.

DOÑA LEONOR: Ceea ce buzele mele ți-au spus și mai înainte, îți vor spune acum mai lămurit.

DOÑA BEATRIZ: Chiar despre asta e vorba.

DOÑA LEONOR: Ar fi încă o insultă pe care mi-ar aduce-o.

DOÑA BEATRIZ: Atunci bine; închide ușa și vino, dragă Leonor, în odaia mea.

DOÑA LEONOR: Te urmez.

DOÑA BEATRIZ *(aparte)*: Vai, *don* Diego, cu ce teamă te aștept!

(Iese.)

SCENA A X-A

Intră don Carlos.

DOÑA LEONOR : Carlos, în scurtul timp ce am, vreau să-ți vorbesc. Ascultă-mă !

DON CARLOS : Dacă întîmplarea ne apropie mereu, Leonor, pe tine ca să mă ofensezi, iar pe mine ca să te apăr, ce mai vrei de la mine ? Lasă-mă, să așteptăm altă ocazie ca eu să-ți salvez viața și tu să mă ofensezi iar.

DOÑA LEONOR : Asta nu se va întîmpla niciodată ; dar ca să-mi salvezi viața a sosit clipa.

DON CARLOS : Cum ?

DOÑA LEONOR : Află că Beatriz vrea să mă omoare încercînd să mă mărite cu *don* Diego. Dacă, generos și viteaz cum ești, în fiecare împrejurare trebuie să-mi salvezi viața, asta aștept. Vorbește-i tu.

DON CARLOS : Asta-i bună. Cînd eu încerc să înlesnesc această căsătorie, acum vii să-mi ceri să-mi vindec eu însumi rana.

DOÑA LEONOR : Tu vrei căsătoria asta ?

DON CARLOS : Da, o vreau.

DOÑA LEONOR : Și o mai și înlesnești ?

DON CARLOS : Da, și pentru acest lucru stau ascuns, ca să n-o împiedic cu prezența mea și nu cumva să mă întîlnesc cu *don* Diego sau cu tatăl tău.

DOÑA LEONOR : Nu înțeleg motivul.

DON CARLOS : Eu, da.

DOÑA LEONOR : Și care e, mă rog ?

DON CARLOS : Respectul meu este atît de nobil, gîndurile atît de curate și gelozia atît de generoasă, încît, Leonor, dacă trebuie să te pierd, vreau să încerc să-ți păstrez onoarea.

DOÑA LEONOR : Onoarea mea ? Cum asta ?

DON CARLOS : Cerînd ca scandalul pe care l-a iscat *don* Diego — las la o parte întîmplările din Madrid — intrînd într-o noapte în casa aceasta unde te-am adus și ieșind pe balcon, iar în altă noapte găsit fiind, Leonor, închis cu tine, cerînd, repet, ca acest scandal să înceteze prin căsătoria voastră. Ultimul sacrificiu pe care-l poate face un îndrăgostit pentru femeia iubită este de face totul pentru a o vedea cu onoarea nepătată în brațele altuia.

DOÑA LEONOR : Comoara mea, stăpînul meu !...

DON CARLOS : Nenorocirea mea, ofensa mea, moartea mea...

DOÑA LEONOR : Blestemată să fiu, dacă în noaptea aceea cînd a ieșit pe balcon l-am văzut măcar, și dacă în noaptea cealaltă, cînd a vorbit cu mine, am știut...

DON CARLOS : Destul cu atîtea minciuni...

DOÑA LEONOR : Dac-ar fi așa, nu i-aș fi spus ce i-am spus Beatricei.

DON CARLOS : Ah ! trădătoare ! Știai că ascultam.

DOÑA LEONOR : Eu ? Cum aș fi putut să știu ?

DON CARLOS : Văzîndu-mă cînd am intrat aici să mă ascund. Căci, de nu m-ai fi văzut, cum de-ai fi știut să intri aici cînd a venit tatăl tău ?

DOÑA LEONOR : A fost o pură întîmplare. Dar de ce-mi spui să mă mărit cu *don* Diego și că sînt o trădătoare ?

DON CARLOS : Asta întreabă pe orice femeie care înșală doi dintr-o dată și vei afla.

DOÑA LEONOR : Eu nu pot să fac așa ceva.

DON CARLOS : Toate sînteți...

DOÑA BEATRIZ *(din culise)* : Leonor !

DOÑA LEONOR : Mă cheamă Beatriz.

DON CARLOS : Dacă vrei să faci ceva pentru mine, nu spune că sînt aci.

DOÑA LEONOR : Nu voi spune. Dar tot nu mă crezi ?

DON CARLOS : Nu, pentru că după cum bine zice proverbul, totdeauna e adevărat ceea ce e mai rău.

DOÑA LEONOR : Eu l-aș schimba zicînd că nu totdeauna ceea ce-i mai rău e și adevărat. Ah ! cîtă durere-mi pricinuiești tu, Carlos ! *(Ies amîndoi.)*

SCENA A XI-A

Intră doña Beatriz *și* don Diego.

DON DIEGO : Ce înseamnă toate astea, Beatriz ? Să trimiți să mă cheme atît de tîrziu și să nu te temi că am să fiu văzut intrînd în casă ; să pui strajă la ușa camerei și să treci în odaia fratelui ca să-mi vorbești ; toate acestea mi se par de necrezut. E amabilitate

sau trădare? Vrei să-mi dai viață sau să mă omori?

DOÑA BEATRIZ: Nu te mira, *don* Diego, de această primire și nici că așa de repede te chem să-ți vorbesc la asemenea ceas și în casa mea, și mai ales c-am ales pentru aceasta odaia fratelui meu. M-a înștiințat Violante că vrea să vie să mă vadă după amiază și am socotit că nu-i bine să te vadă. De aceea încerc să-ți vorbesc aici. Acum nu mai ai a te teme de nimic, căci glasul iubirii mele a amuțit. Vreau să-ți fiu doar mijlocitoare în iubirea ta pentru altă femeie, care te vrea de bărbat.

DON DIEGO: Cînd am primit biletul prin care mă chemai, am avut o îndoială, intrînd aici am mai avut una și acum, ascultîndu-te, s-au făcut trei. Lasă-mă să mă pun în gardă, dacă pentru fiecare vorbă ce scoți din gură trebuie să adaug o îndoială.

SCENA A XII-A

Intră don Carlos *și rămîne deoparte, lîngă ușă.*

DON CARLOS *(aparte)*: Nu știu ce să cred despre toate astea, dar să ascultăm dacă vorbesc despre necazurile mele sau ale lor.

DOÑA BEATRIZ: Dacă nu înțelegi vorbire atît de lămurită, înseamnă că ești pornit pe bă-

nuială, *don* Diego. Dar ca să nu rămînă nici o umbră de îndoială despre iubirea dumitale, iată, mă explic și mai limpede. Leonor pentru dumneata și-a părăsit casa, tatăl, onoarea, viața și liniștea ; pe *don* Juan l-ai supărat ; *don* Carlos a fost ofensat ; iar mie și casei mele nu i-ai păstrat respectul cuvenit. Acum a venit aici și tatăl Leonorei. Viața dumitale trece prin mare primejdie și e lămurit că altă scăpare nu mai e decît ori să se răzbune toți cu spada în mînă, ori dumneata să-i dai mîna Leonorei. Dumneata o iubești, și ea te adoră. Toți te urmăresc cu gînd să te omoare, și singura scăpare e doar însurătoarea. Acum ai înțeles ?

DON DIEGO : Prost aș fi dacă n-aș înțelege cînd așa de lămurit îmi vorbești și, dacă îmi permiți, voi încerca să răspund.

DOÑA BEATRIZ : Te ascult.

DON CARLOS *(aparte)* : Doamne ! Ce înseamnă asta ? *Don* Diego și Beatriz se iubeau. Nu era de ajuns o gelozie ? Pentru ce mai trebuie alta ? Dar ia să ascult mai departe. Asta nu poate fi prefăcătorie, pentru că Beatriz n-ar vorbi astfel aici, unde stau ascuns eu.

DON DIEGO : Mult aș dori, Beatriz, să pot în clipa asta să mă împart în două : în îndrăgostit și în cavaler, pentru că nu știu căruia din aceste două sentimente să mă adresez mai întîi, căci, încercînd să-ți răspund, amîndouă la fel mă iau cu asalt și se luptă în sufletul meu. Dacă în chip de îndrăgostit vrei să-ți răspund, e ușor de bănuit că iu-

birea mea face din minciuni adevăruri. Voi începe deci să vorbesc ca un nobil ce sînt, căci înainte de a fi îndrăgostit, frumoasă Beatriz, sînt nobil. În clipa asta am uitat și gelozia ta, și dragostea mea. Nu vreau să-mi amintesc decît de mine, de onoarea mea, de obligațiile mele, de sîngele meu... Așadar, presupune că altcineva mi-a adus această știre și că altuia răspund.

DON CARLOS *(aparte)* : Ce lungă introducere !

DON DIEGO : Am văzut-o pe Leonor la Madrid. Frumusețea ei m-a îndemnat să umblu zi și noapte pe sub ferestrele ei. După cîtva timp am văzut-o, i-am scris. Dar cu atît dispreț s-a purtat cu mine, că nu mai putea fi numit dispreț, ci batjocură. M-am prefăcut îndrăgostit, ofensat că nu s-a purtat față de mine cu stima cu care femeile știu să îndepărteze pe cei pe care nu-i iubesc ; că sînt unele atît de pricepute în arta asta, încît le sîntem recunoscători chiar pentru acest dispreț. Arta asta i-a lipsit Leonorei ; astfel că eu, văzîndu-mă atît de neputincios, m-am folosit de mijlocul totdeauna cel mai la îndemînă : corupînd servitoarele. Una fiind de partea mea, mulțumită unui giuvaer, mi-a spus : „Disprețul Leonorei vine din pricină că are un alt iubit". M-am simțit gelos... și aici îți dau din nou voie să fii tu cea care mă asculți, nu alta, cum te anunțasem mai înainte, ca să mă arăt cu demnitate în fața ochilor tăi ; căci înseamnă să n-o ai, consolîndu-te cu gîndul că altul stăpînește ceea ce ai pierdut.

Și slujnica îmi mai spuse că Leonor se înțelesese în taină cu el să se căsătorească, și cu această garanție se învoiseră să vorbească noaptea în casa ei. Pentru a putea să mă răzbun, Beatriz, am vrut să văd, doar ca s-o fac pe ea să afle că eu îi cunoșteam iubirea, spre a nu se mai lăuda în fața mea că nimeni nu-i vrednic s-o merite. Însoțitoarea m-ascunse într-un colț dosnic din odaia ei, de unde am putut-o vedea, puțin după aceea, pe Leonor îndreptîndu-se spre altă cameră. Am vrut s-o urmăresc, ca să văd dacă aș fi putut prinde vreo vorbă, spre a i-o repeta mai tîrziu. Uită, Beatriz, că ești aci ; nu vreau să știi că am putut căuta o răzbunare atît de lașă, aducînd ultragiu unei femei. Ea mi-a auzit pașii, s-a-ntors să vadă cine era și în aceeași clipă a intrat *don* Carlos... Știi prea bine ce s-a întîmplat atunci, ca să nu mai fie nevoie să-ți povestesc eu. În sfîrșit, după mai multe aventuri, am venit la Valencia și, Dumnezeu mi-e martor că nu mint, nu știam că Leonor e aici. M-am justificat îndeajuns, Beatriz, amintindu-ți c-am venit să te văd în noaptea cînd am fost nevoit să mă arunc de pe balcon, în stare de orice. Geloasă, Beatriz, mi-ai vorbit, iar eu, pentru a te împăca, m-am întors să te văd ieri după amiază. În vremea asta a intrat *don* Juan, pe care parcă-l aduce totdeauna la timp nenorocul meu. Încercînd să mă retrag, am dat peste Leonor și, deși foarte încurcat s-o revăd îmbrăcată ca o slujnică, am avut destulă

stăpînire, încît, pentru a mă dezvinovăți, am aruncat vina asupra ei. Tocmai atunci a sosit pe neașteptate *don* Carlos. Știi bine, Beatriz, că totul s-a petrecut astfel. Atunci, cum îmi ceri acum să mă căsătoresc cu Leonor? Pe o femeie care m-a urît, care cu trufia ei m-a făcut să sufăr atît, care a venit cu iubitul ei la Valencia, și, în sfîrșit, pe care, dacă am găsit-o în casa ta, unde de fapt te căutam pe tine, e oare drept să mi-o propui de soție? Dacă, în lipsa mea, ai năzuit la ceva mai bun, și cauți numai un pretext în ceea ce s-a întîmplat la Madrid pentru a mă îndepărta de lîngă tine, atunci alungă-mă, scumpă Beatriz, dar nu mă obliga să mă însor cu alta. Nu mă pot căsători cu femeia pe care mi-o propui tu.

DON CARLOS *(aparte)*: Doamne! Ce mi-aud urechile? Cine a văzut vreodată o atît de deplină și atît de lămurită dezvinovățire? Ah! scumpa mea Leonor, cît de adevărate erau cuvintele tale!

DOÑA BEATRIZ: Atunci cum te-ai gîndit să-ți înfrunți dușmanii atît de puternici?

DON DIEGO: Ce dușmani?

DOÑA BEATRIZ: Eu, Leonor, *don* Carlos, *don* Juan și tatăl ei?

DON DIEGO: Dintre toți aceștia, Beatriz, mă tem numai de tine.

DOÑA BEATRIZ: Pentru ce de mine?

DON DIEGO: Pentru că rolul pe care-l ai în toate astea îmi dă mult de gîndit.

SCENA A XIII-A

Intră Inés *și* Ginés, *fiecare pe cîte o ușă. Cei dinainte.*

GINÉS : Stăpîne !

INÉS : Stăpînă !

DOÑA BEATRIZ : Ce este ?

DON DIEGO : Ce veste aduci ?

INÉS : Vine stăpînul meu, fratele vostru ; l-am văzut acum pe stradă...

GINÉS : Și, ce e mai rău, vine cu tatăl Leonorei.

DON DIEGO : Parcă sînt sortit pentru astfel de nenorociri !

DOÑA BEATRIZ : Din partea lui *don* Juan nu-i nici o primejdie că vine să-ți vorbească, dar de *don* Pedro e mai bine să te ferești.

GINÉS : În viața mea n-am văzut tată sau frate mai omniprezenți. Nu-i lucru în care să nu fie amestecați și ei.

DON DIEGO : Ia să mă retrag dincoace, ca să aibă timp să intre în odaia lui.

GINÉS : Oare asta o să se întîmple în fiecare zi ?

DON CARLOS *(din ușa de la odaia unde s-a ascuns)* : Aici nu poate intra nimeni.

DON DIEGO : Înăuntru se află un om ! Dumnezeule !

DOÑA BEATRIZ : Un om ? Cine ?

GINÉS : Abindarraez, care, ca să nu rămînă azi fără locuință, a sosit mai înainte.

DON DIEGO : Nu face pe mirata ; faptul că m-ai adus aici pentru a mă ruga să mă însor cu

Leonor arată îndeajuns că ţii să-i dai satisfacţie bărbatului aici ascuns, să vadă cum tu mă căsătorești cu alta. Dar, pe Dumnezeu !

DOÑA BEATRIZ : *Don* Diego !...

SCENA A XIV-A

Intră d o ñ a Leonor.

DOÑA LEONOR : Doamnă, cine face atîta gălăgie ? Dar ce-mi văd ochii ?

DOÑA BEATRIZ : Nu știu cine e.

DON DIEGO : Eu vreau să-ţi fac plăcerea s-o afli. Pentru că, de-ar fi chiar să mă omoare toţi cîţi împotriva mea urmăresc să se răzbune azi, trebuie să văd cine este omul atît de potolit sau laș, încît nu îndrăznește să apară în faţa ochilor iubitei sale cînd e chemat de altul.

SCENA A XV-A

Intră d o n Carlos.

DON CARLOS : Asta nu ; pot să înlătur acuzaţia că sînt prudent, dar nu că sînt laș.

DOÑA LEONOR : Vai, nefericita de mine ! Pînă cînd îmi va fi dat să sufăr atîta ?

SCENA A XVI-A

Intră don Juan *și* don Pedro.

DON JUAN : Ce-i asta ?

DON PEDRO : Ce-mi văd ochii ! Eu căutam un dușman și am doi dinaintea mea. Trădător *don* Carlos, infam *don* Diego, dacă nu pot să mă împart în două, pentru a vă omorî pe amîndoi dintr-o dată, așezați-vă amîndoi într-o parte spre a vă omorî dintr-o singură lovitură.

DON JUAN : Stați ! Nu scoateți spadele ! Să vedem dacă buna judecată va putea împăca cearta fără vărsare de sînge. Ți-a spus Beatriz, *don* Diego, cel mai potrivit și cel mai ușor mijloc ?

DON DIEGO : Cel mai greu mi l-a spus, anume să mă însor cu Leonor, și asta eu n-o voi face-o.

DON PEDRO : Ei acum, *don* Juan, nu mai e nimic de așteptat. Dacă nu ajunge judecata, să vorbească oțelul.

DON CARLOS : Nu vă atingeți de el !

(Don *Carlos trece de partea lui* don *Diego.*)

DON JUAN : Tu îl aperi, împotrivindu-te planului nostru ? În felul acesta vrei tu să mă ajuți ?

DON CARLOS : Dacă nu m-aș împotrivi, *don* Juan, m-ai vedea dîndu-i moartea.

DON JUAN : De ce toate astea ?

DON CARLOS : Pentru că dintr-o clipă în alta

s-au schimbat în aşa fel lucrurile, încît trebuie să mă căsătoresc eu cu Leonor.

DON JUAN : Şi insultele ?

DON CARLOS : Eu nu dau socoteală nimănui. Mi-e deajuns să-mi dau eu singur satisfacţie. Leonor, apropie-te de tatăl tău.

DOÑA LEONOR : Tată...

DON PEDRO : Nu-mi mai spune nimic ; că dacă onoarea rămîne fără pată, pentru această fericire te iert de toate necazurile pe care mi le-ai pricinuit.

DON JUAN : Poţi să-mi spui şi mie, *don* Carlos, ce înseamnă toate aceste schimbări ?

DON CARLOS : Îmi îngădui să spun ?

DON JUAN : Da.

(Don *Carlos se apropie mai mult de* don *Diego.)*

DON CARLOS : Lasă-mă să stau lîngă dumneata, *don* Diego.

DOÑA BEATRIZ *(aparte)* : Carlos va spune tot ce a auzit.

DON CARLOS : Dă mîna Beatricei.

DON DIEGO : Şi sufletul !

DON JUAN : Cum vine asta ?

DON CARLOS : Acuma va fi totul limpede, *don* Juan. Cu aceasta vei şti de unde vine schimbarea purtării mele ; dacă în casa în care locuiesc Leonor şi Beatriz *don* Diego intră şi iese cînd pofteşte, şi eu mă însor cu Leonor, cuvine-se ca el să se însoare cu Beatriz.

DON JUAN : Ferice de mine, că, deşi am avut bănuieli, am cunoscut mai întîi leacul şi apoi ofensa.

GINÉS : S-a făcut în sfîrşit pace ? Atunci, Inés, facem şi noi nunta. Şi cu asta nimeni să nu mai învinuiască pe iubita lui. Şi cum aparenţele înşală, nu totdeauna ceea ce-i mai rău e şi adevărat. Şi să le fie iertate marile greşeli.